

OBEČNÁ ČÁST

1. Předmět a systém práva sociálního zabezpečení

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ=nástroj realizace sociální politiky; soubor právních norem, institutů, institucí a vztahů, jejichž účelem je předcházet možným sociálním rizikům, odstraňovat nepříznivé následky, které vzniknou jedincům v důsledku stanovených sociálních událostí a vytváří podmínky pro všestranný sociální rozvoj člověka

Sociální události: sociálně tíživé situace člověka→obvykle spojeny s nepříznivými ekonomickými dopady

nezaměstnanost : nemoc, úraz, stáří, invalidita, ztráta živitele, narození dítěte a výchova dětí v rodině,

soc.zabezpečení : nezbytnost pomoci musí být všeobecně uznána a zakotvena jako součást

právo soc.zabezpečení-relativně samostatné odvětví

=souhrn pr.norem, které upravují chování subjektů ve společenských vztazích vznikajících při poskytování hmotného zabezpečení či jiné pomoci FO, které v důsledku sociálních událostí, právem akceptovaných, takové plnění či pomoc potřebují

PŘEDMĚT-chování lidí

- vztahy vznikající při poskytování zdravotní péče plně nebo částečně hrazené ze zdravotního pojištění,
- vztahy vznikající při zabezpečení v dočasné pracovní neschopnosti,
- vztahy vznikající při zabezpečení těhotných žen, matek a novorozenců
- vztahy vznikající při zabezpečení v dlouhodobé a trvalé pracovní neschopnosti
- vztahy vznikající při zabezpečení výchovy a výživy dětí v rodině
- vztahy vznikající při zabezpečení ve stáří
- vztahy vznikající při ztrátě živitele
- vztahy vznikající při zabezpečení sociálně potřebných občanů

vztah k jiným pr. odvětvím:

- ústavní právo-vymezení sociálních práv
- pracovní právo
- správní právo-institucionálně→v některých případech možné použít správní řád
- trestní právo

SYSTÉM-3.pilíře

1/ sociální pojištění

-v nezaměstnanosti, zdravotní, nemocenské, důchodové, úrazové

-financováno z příspěvků pojištěnců a ZL a z příspěvků státu

-**znaky:** povinný systém (uložený státem), v zákoně definován osobní rozsah, věcný rozsah a způsob správy a financování

-nezaměstnanost a úrazové zatím ve sféře pracovního práva→úrazové ve stádiu legislativního procesu

2/ státní sociální podpora-ad ot. č. 3

3/ sociální pomoc-ad ot.č. 3

vnitřní systémové části pr.soc.zabazp.:

- **obecná část**-ustanovení společná všem pr. vztahům→pojem, předmět, metoda pr.úpravy apod. →nelze zahrnout subjekty právních vztahů
- **veřejné zdravotní pojištění**:-
 - léčebnou péči ambulantní a ústavní,
 - pohotovostní a záchrannou službu,
 - preventivní péči,
 - dispensární péči,
 - poskytování léčivých přípravků, prostředků zdravotnické techniky a stomatologických výrobků,
 - lázeňskou péči,
 - závodní preventivní péči,
 - posudkovou činnost,
 - prohlídku zemřelého pojištěnce a pitvu.
- **nemocenské pojištění**-při krátkodobých sociálních událostech→zaměřeno na ekonomicky aktivní obyvatelstvo
 - nemoc, úraz, karanténa,
 - těhotenství, porod a péče o narozené dítě,
 - péče o dítě
- **důchodové pojištění**-při dlouhodobé nebo trvalé ztrátě pracovní schopnosti, ve stáří, při invaliditě
 - starobní,
 - plný invalidní,
 - částečný invalidní,
 - vdovecký,
 - vdovský,
 - sirotčí
- **důchodové připojištění**-dobrovolné doplňkové pojištění→dobrovolná iniciativa jedince→podporováno státem
- **státní sociální podpora**
- **sociální pomoc**

2. Sociální politika - vymezení pojmu, funkce a nástroje, principy

- sociální opatření, která zabezpečují chod ekonomiky-týkající se např. pracovních podmínek
- sociální opatření měnící chod ekonomiky-jsou podporována odbory, kolektivními mluvami a zaměstnaneckými radami→např. mzdová politika, poskytování st.podpory v nezaměstnanosti
- sociální opatření založená na spravedlnosti, zodpovědnosti, rovnosti, tvořivosti, tj.**sociální práva**

3 přístupy:

1. jedná se o konkrétní jednání státu, kterým je ovlivňována sociální realita
2. oblast hospodářské politiky→cílem je eliminace soc.tvrdostí
3. ztotožnění sociální politiky se SZ→soubor opatření v oblasti důchodového zabezp., nemoci, sociální péče a pomoci rodinám s dětmi

sociální politika=cílevědomá činnost subjektů, která směřuje k vytváření vhodných podmínek pro všestranný rozvoj jedince

PRINCIPY

- sociální spravedlnost-klíčový

- sociální solidarita-člověk je vždy a za všech okolností svou existencí odkázán i na druhé, je závislý na soužití společnosti jako celku→solidarita mezi ekonomicky aktivním a neaktivním obyvatelstvem a mezi ekonomicky slabším a silnějším obyvatelstvem
- subsidiarita-každý je povinen nejdříve pomoci sám sobě, nemá-li tuto možnost, musí mu pomoci rodina→velké obtíže-jiná společenství→stát
- participace-jedinci musejí mít možnost účastnit se procesu, který vede k tvorbě a přijímání takových opatření a rozhodnutí

faktory ovlivňující sociální politiku:demografický faktor (struktura obyvatelstva), ekonomické a sociální faktory, politicko-společenské faktory

FUNKCE

- ochranná-hlavní účel→poskytnutí ochrany jedincům či sociálním skupinám při řešení tíživých soc.situací
- rozdělovací-zaměření na příjmy, mzdy a důchody jejich redistribucí→avšak i rozdělování životních šancí, možností, životních situací
- přerozdělovací-sleduje zmírnění nerovného postavení lidí v životních podmínkách jedinců a soc.skupin
- homogenizační-poskytování stejných možností všem podle jejich individuálních schopností a předpokladů, určité příjmové vyrovnání, zmírňování sociálních rozdílů v živ.podmínkách a odstraňování rozdílů
- stimulační-podpora, podněcování a vyvolání žádoucího chování subjektů i soc.skupin
- preventivní funkce

NÁSTROJE

=prostředky, jimiž jsou naplňovány cíle sociální politiky

- právo
- peníze
- instituce
- regulace (zákazy a příkazy)
- nátlak (politický a fyzický)

SUBJEKTY

- **stát a jeho orgány**-stát posledním zachráncem→státní subjekt
- **zaměstnavatel**
- **obec**
- **církev a charitativní sdružení**
- **občanská sdružení**
- **občas sám a jeho rodina**

3. Státní sociální politika a sociální zabezpečení

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

-vyjadřuje podíl státu na krytí nákladů na výživu a ostatní základní potřeby rodin s dětmi

-nastupuje, jakmile nastane předvídaná sociální událost

-jejím prostřednictvím se realizuje zejména rodinná a populační politika→zaměření i na sociálně slabé při zvláštních sociálních událostech

znaky: povinné st.zabezpečení→v zákoně definován osobní rozsah, věcný rozsah, příjemce nepřispívá do systému, systém je prováděn státem a financován st.rozpočtem

SOCIÁLNÍ PODPORA

- zahrnuje vztahy vznikající při poskytování hmotného zabezpečení, věcných dávek a služeb osobám, které se ocitly ve stavu sociální potřeby
- určena k zabezpečení základních životních potřeb občanů, kteří se ocitli ve hmotné nouzi a nemohou tuto situaci překonat sami ani s pomocí své rodiny
- financování:** státní rozpočet
- založena na sociální solidaritě

4. Nemocenské pojištění jako součást sociálního zabezpečení

- zabezpečuje pracovně činné občany v případě dočasné pracovní neschopnosti, v těhotenství a mateřství
- úzce spojeno s pracovněprávními vztahy a vznik pojištěneckého vztahu NP je ve většině případů závislý na existenci pracovněprávního vztahu

-nemocenské pojištění v rámci soustavy NP:

- zabezpečuje ZC, kteří jsou dočasně vyřazeni z práce pro nemoc, úraz, karanténu
- zabezpečuje ZC, kteří musejí pečovat o nemocného člena rodiny
- zabezpečuje zaměstnankyně, které nemohou pracovat pro vysoký stupeň těhotenství, po porodu, péče o narozené dítě nebo které musely být z důvodu svého těhotenství či po skončení mateřské dovolené převedeny na jinou práci, na které dosahují nižšího výdělku

prameny:

- z.o nemocenském pojištění ZC
- z. o nemocenské péči v ozbrojených silách
- z. o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavcích na děti z NP
- z.o pojistném na SZ
- vyhlášky

5. Zabezpečovací a pojistný princip v nemocenském a důchodovém pojištění

POJISTNÝ PRINCIP

- zákl.zásadou je z.zásluhovosti, vyjádřená pojistným principem
- účast v zákl.důchodovém systému ze strany oprávněné osoby je spojena s povinností **finančně se podílet** na vytváření zdrojů, z nichž jsou potom vypláceny příslušné dávky
- pojistný princip je rozhodujícím principem, ne však principem jediným

- účast je spojena i s jinými minulými zásluhami, než je přímá finanční účast (dobou zaměstnání bez přímé finanční účasti na tvorbě zdrojů systému)

-doplňována i dalším vyjádřením určitých zásluh (určitá životní situace jedince, která je společností akceptována a považována za podíl na důchodovém pojištění, aniž by byla spojena s placením pojistného nebo se zaměstnáním-např.doba péče o dítě)

ZÁSADA ZABEZPEČENÍ

-základní důchodový systém je financován prostřednictvím státního rozpočtu→plně uplatněna zásada zabezpečovací

-stát je nositelem důchodového systému, provádí tento důchodový systém a financuje ho prostřednictvím státního rozpočtu

6. Důchod. pojištění jako součást systému soc. zabezpečení

- **system všeobecný**→zahrnuje veškeré obyvatelstvo, které je ekonomicky aktivní nebo se nachází ve věku ekonomické aktivity, ale tuto činnost nevykonává z důvodů společností akceptovaných
- **system jednotný**-pr.úprava zajištění oprávněných subjektů pro případ stanovených soc.událostí není diferencována pro jednotlivé skupiny obyvatelstva, ale stejná pro všechny
- **system povinný**-účast oprávněných osob vzniká nezávisle na jejich vůli, na základě zákonem stanovených pr.skutečností→**výjimky!**

-stát nese povinnost garance za fungování systému→spravuje celý důchodový systém

-oprávněné osoby se samy přímými platbami účastní vytváření zdrojů důchodového systému, tyto platby jsou příjmovou stránkou státního rozpočtu→stát hospodaří s těmito položkami a rozpočtuje výdaje

ZÁSADA SOCIÁLNÍ SOLIDARITY (MEZIGENERAČNÍ)

-typická pro náš důchodový systém→je s ním spojena i metoda financování→základní důchodový systém je financován průběžně, tj.ze zdrojů, které jsou vytvořeny ekonomicky aktivním obyvatelstvem, vůči němuž se ještě nenaplnuje účel důchodového systému→**dávky hrazeny předchozí generací**

-uplatňuje se i sociální solidarita mezi bohatšími a chudšími vrstvami

7. Formy sociálního zabezpečení a financování sociálního zabezpečení

FORMY SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

STÁT:

- **jako nositel SZ**-příjmy a výdaje napojeny na státní rozpočet, stát organizuje provádění soc.zabezpečení institucionálně→systém SZ řídí, spravují a realizují zvláštní státní orgány=**všeobecné povinné státní zabezpečení**
- **jako garant SZ**- vytváří pr.rámec SZ, stanoví podmínky SZ, upravuje sociální práva občanů→k provádění vytvářeny speciální instituce (vystupují odděleně od státu, hospodaří samostatně→záruka státu za fungování systému SZ a státní záruka plnění=**všeobecné povinné pojištění**
- **jako iniciátor SZ**-dobrovolné, doplňkové pojištění→stát pouze vytváří pr.rámec pro působení jiných subjektů v SZ, neposkytuje však záruku

Z HLEDISKA POSTAVENÍ OBČANA:

- **zabezpečovací forma**-občan se po určitou dobu vyskytuje v určitém právním postavení (zaměstnaní) a sám se nemusí podílet přímo na tvorbě prostředků SZ
- **forma pojišťovací**-k zařazení občana do systému je třeba určitého finančního podílu na tvorbě zdrojů systému
- **forma zaopatřovací**-stačí pouhý objektivní stav sociální potřeby občana bez dalších podmínek

-jednotlivé formy se prolínají a doplňují

nemocenské a důchodové pojištění:smíšená forma, tj.všeobecné povinné st. zabezpečení z hlediska postavení státu a formu pojišťovací z hlediska postavení občana

st.sociální podpora: smíšená forma, a to všeobecné státní povinné zabezpečení z hlediska postavení státu a formu zaopatřovací z hlediska postavení občana

sociální pomoc: všeobecné státní zabezpečení i formu dobrovolného doplňkového zaopatření

důchodové připojištění: dobrovolné doplňkové pojištění z hlediska postavení státu a z hlediska postavení občana formu pojišťovací

FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

- z veřejných rozpočtů-zejména st.rozpočet=**státní zabezpečení**
- fondové financování-od pojištěnců, ebeny.dalších osob=**sociální pojištění**
 1. průběžné-dávky jsou vypláceny přímo z příspěvků pojištěnců vybraných v tomto období
 2. kapitálové financování-vytváří se fond

8. Základní zásady sociálního zabezpečení

- **zásada všeobecnosti SZ**-východiskem je právo každého na zajištění určité hranice životní úrovně→ve vztahu k subjektům: týká se všech FO splňující určité kritérium (státní občanství / trvalý pobyt) →v řadě zemí „třístupňový“systém (I.stupeň sociální potřeba, II.stupeň sociální událost definovaná konkrétněji, III.stupeň doplňkové dobrovolné systémy)

3 roviny vazby mezi státem a občanem:

1. stát a občan v postavení, kdy stát je „dárce“ a pomůže občanovi (zajištění soc.minima)
 2. stát a občan jako spolupracující subjekty-občan se sám podílí na zajištění své budoucnosti
 3. občané samostatně-stát jako iniciátor bez přímého podílu
- ve vztahu k okruhu sociálních událostí-zahrnuje všechny události, které lze očekávat v dané zemi→neustále se rozšiřuje (např. péče o děti, podpora bydlení apod.)
- **zásada sociální solidarity**-zdroje SZ jsou tvořeny z plateb vázaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, avšak využívány jsou i pro sociální zajištění těch občanů, kteří je v konkrétním časovém okamžiku nevytvořili→plnění jsou stejná vůči všem oprávněným (např.zdravotní pojištění) nebo jsou sice odvozená od výše příjmů, ale vztah mezi výší příjmů a výší plnění není vztahem přímé závislosti→**důsledkem**:subjekty s vyššími příjmy přispívají na zajištění subjektů s nižšími příjmy
 - **zásada participace**-ad 9
 - **zásada rovnosti**-ad 9

9. Zásada participace a zásada rovnosti

ZÁSADA PARTICIPACE

-účast oprávněných subjektů na tvorbě a fungování systému

- rovina právní-z.demokratičnosti systému→subjekty musí mít umožněno podílet se na jeho řízení a spravování→každému subjektu musí být z toho důvodu poskytnuto dostatečné množství informací o možnostech a způsobech řešení vzniklých sociálních událostí→předpokladem:občané si uvědomují svá práva a odpovědnost
- ekonomická rovina-oprávněný subjekt se sám podílí přímými nebo nepřímými platbami na vytváření zdrojů, z nichž je systém financován

ZÁSADA ROVNOSTI

-uniformity

-snaha zajistit všechny oprávněné subjekty podle stejných jednotných pravidel

-neznamená „všem stejně“ !!!

-systém se stejnými šancemi pro všechny oprávněné subjekty

10. Funkce práva sociálního zabezpečení

OBECNÉ:

- **regulační**-právo SZ je základní nástroj realizace sociální politiky→stanoví podmínky, za nichž mohou jednotlivé subjekty vstupovat do právních vztahů SZ, určuje jaká práva a povinnosti přísluší jednotlivým subjektům→určuje způsob rozdělení prostředků státu na plnění v určitých sociálních situacích→určuje rozsah všeobecného systému SZ a podmínky zařazení občana do tohoto systému→upravuje právní prostor, v němž mohou smluvní systémy působit a určuje jejich vazby k systémům základním
- **preventivně výchovná**-tím, že stanoví závazná pravidla chování subjektů, působí na tyto subjekty a vede je k tomu, aby se chovaly způsobem, který právo akceptuje→stanovení sankcí

ZVLÁŠTNÍ

- **ochranná**-snižuje nebo odstraňuje negativní sociální situace→promítání státní sociální politiky do právního systému cestou zaručených sociálních práv a ochrana občana před negativními dopady nepříznivých životních situací, které by mohly ohrozit osobní realizaci člověka→napomáhá svými instituty, aby se člověk mohl plně seberealizovat
- **ekonomická**-náhrada újmy, která člověku vznikne tím, že se dostane do nepříznivé situace s ekonomickými dopady a tyto situace nemůže sám překonat→tam, kde takové působení považuje za nutné, vhodné, žádoucí
- **psychologická**-právní úprava působí na psychiku jedince a vytváří v něm pocit sociální jistoty→působí v předstihu a snaží se odstranit obavy člověka před budoucností s možnými nepříznivými životními situacemi
- **stimulační**-úpravou vytvářen prostor a podmínky pro to, aby člověk sám mohl zajistit svou budoucnost, aby cítil nutnost sám se podílet na vytvoření příjmových zdrojů pro zajištění svých potřeb v budoucích nepříznivých životních situacích→tuto funkci sleduje naprostá většina institutů (s výjimkou sociální pomoci)

11. Činitelé ovlivňující úroveň sociálního zabezpečení

VNĚJŠÍ FAKTORY

-jejich původ leží mimo území státu a je spojován s mezinárodní situací, zahr.orientací země, činností mez.institucí, migrací obyvatelstva

- mezinárodní faktory-propojování ekonomik různých zemí, otevření hranic a možnost bez překážek cestovat téměř po celém světě, celková mez.situace

- úmluvy Mezinárodní organizace práce- Evropská úmluva o sociálním zabezpečení, Sociální charta ES (dokument EU→platí pro členské země společenství a umožňuje cirkulaci na celém území společenství→není právním, ale politickým a programovým dokumentem ES)

VNITŘNÍ FAKTORY

-vznikají a vyvíjejí se uvnitř státu

- ekonomická situace státu-stupeň ekonomického rozvoje společnosti (stav hospodářství, celková životní úroveň, životní způsob apod.) →jaké množství prostředků může být na SZ věnováno a podle jakých pravidel mohou být tyto prostředky rozdělovány→bohatá a prosperující společnost nemusí věnovat na SZ tolik prostředků, protože občané jsou ve větší míře schopni se dostatečně zabezpečit sami→finanční zdroje získávány **z daní**→SZ je součástí přerozdělovacího systému
- demografický vývoj-složení obyvatelstva
 1. vztah ekonomicky aktivního a neaktivního obyvatelstva,
 2. strukturu obyvatelstva podle pohlaví,
 3. porodnost,
 4. potratovost a kojeneckou úmrtnost,
 5. sňatečnost a rozvodovost,
 6. počet dětí v rodině,
 7. všeobecnou úmrtnost,
 8. průměrný věk dožití,
 9. migrace

-základní je složení podle pohlaví a podle věku
 -podle věku: **dětská, reprodukční, postreprodukční**
 -podle účasti na ekonomice: **ekonomicky aktivní a neaktivní** (předproduktivní věk-0-14, produktivní věk-15-59 let, poproduktivní věk-60 let a více)
 -zmenšuje se relativní podíl obyvatelstva ve věku produktivním: střední a vysoké školy, matky na mateřské a rodičovské dovolené, pozdější odchod do starobního důchodu
 -podíl obyvatel v předproduktivním věku by měl být vyšší skupina v poproduktivním věku
- etické názory a tradice-je důležité, co se všeobecně považuje ve společnosti za morální, správné a spravedlivé→**základní postulát**:existuje potřeba určité společenské sociální solidarity širokých vrstev obyvatelstva s těmi, kdo z vážných důvodů nemohou zajistit své životní potřeby vlastní prací→velký význam názorů na: vztah rodičů a dětí, vztah mezi manžely, všeobecný názor na občany zdravotně postižené
- další faktory-**vnitřní politická situace** uvnitř země→**výraz v právním řádu**(úprava dávek→význam práva rodinného a pracovního) →sociální faktor **nezaměstnanost mladých lidí** (obava o ztrátu zaměstnání má za následek odkládání vstupu do manželství, narození prvního dítěte apod.)

12. Prameny práva sociálního zabezpečení

NORMATIVNÍ PRÁVNÍ AKTY

- ústava a ústavní zákony
- zákony
- nařízení vlády
- vyhlášky, směrnice, výnosy ministerstev a jiných ústředních orgánů st.správy

zdravotní pojištění: z.o péči o zdraví lidu

z.o veřejném zdravotním pojištění-věcná úprava

z.o Všeobecné zdravot.pojišťovně-institucionální úprava (kdo)

z.o pojistném-finanční úprava (za co)

nemocenské pojištění:

věcná

- o nemocenském pojištění zaměstnaných
- o sociálním zabezpečení (osoby samostatně výdělečně činné)
- o nemocenské péči v ozbrojených silách
- o prodloužení mateřské dovolené, dávkách v mateřství a přídavcích na děti z nemocenského pojištění-vztahuje se všechny zmíněné osoby

osobní

- o organizaci a provádění sociálního zabezpečení-nemocenské a důchodové pojištění!!!

finanční

- o pojistném na sociální zabezpečení-nemocenské a důchodové pojištění!!!

důchodové pojištění:

věcná:

- o důchodovém pojištění
- o sociálním zabezpečení-zvýšení důchodu
- o penzijním připojištění-nadstavba

st.sociální podpora:

osobní, věcná, institucionální

- o státní sociální podpoře

finanční

- není systémem pojistným→ze státního rozpočtu→finanční právo

subsidiárně: zákon o životním minimu

sociální pomoc:

věcná

- sociálním zabezpečení-částečné řízení
- o sociální potřebnosti

-subsidiárně: zákon o životním minimu

osobní

- o působnosti orgánů v ČR v sociální potřebnosti

MEZINÁRODNÍ SMLOUVY

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
- Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

-dále velké množství bilaterálních smluv

-řada multilaterálních smluv (např. **Úmluva o rovnosti zacházení**, **Evropská sociální charta** přijatá v rámci Rady Evropy (má působit ve všech členských zemích a je zabezpečována vnitrostátně) + **Dodatkový protokol**, **Evropský zákoník sociálního zabezpečení**)

KOLEKTIVNÍ SMLOUVY

-výskyt a význam omezený

-normativní smlouva (ustanovení jsou obecné povahy a upravují celou skupinu pr.vztahů neurčitého počtu a stejného druhu→od NPA se liší subjekty-ne orgány státu a způsobem vzniku-smlouva)

-může být významný pramen pro tzv.dobrovolné doplňkové důchodové systémy

KOMUNITÁRNÍ PRÁVO

-pro naplnění cílů ES je nezbytné vytvořit vhodné podmínky i v oblasti sociálního zabezpečení

-zásadní význam má **Smlouva o ES**

-nezbytná je **koordinace pr.úprav**=národní systémy sociálního zabezpečení v jednotlivých členských státech existují samostatně i nadále a právo ES se zaměřuje na vytváření „můstků“, které umožňují aplikaci jednotlivých nár.systémů na migrující jedince bez ztráty jejich původně získaných nároků

4 principy koordinace: 1/aplikace právního řádu jediného státu, 2/rovné zacházení, 3/zachování práv během jejich nabývání (sčítání dob pojištění), 4/zachování nabytých práv (výplata dávek do ciziny)

osobní rozsah koordinace:pracovníci, osoby výdělečně činné, rodinní příslušníci, pozůstalí, státní úředníci, rodinní příslušníci st.úředníků, pozůstalí po státních úřednících

věcný rozsah:dávky v nemoci a mateřství, dávky v případě invalidity, dávky ve stáří, dávky pozůstalým, dávky při pracovních úrazech a nemocích z povolání, pohřebné, dávky v nezaměstnanosti, rodinné dávky

13. Právní vztah sociálního zabezpečení

cíl pr.vztahů:poskytování peněžitých a věcných dávek a služeb zabezpečeným osobám při obtížných životních situacích (soc.událostech)

předpoklady vzniku:

- právní norma
- právní skutečnost normou upravená

-v jednotlivých základních pr.vztazích jsou určité rozdíly:

- pokud jsou do okruhu osob oprávněných zahrnuti všichni občané, stačí, aby nastala určité životní situace (např. narození dítěte)
- u některých se vyžaduje přistoupení další skutečnosti (náhrada ušlého výdělku-dočasná pracovní neschopnost)

-ke vzniku, změně a zániku pr.vztahů SZ dochází na základě pr.skutečností (pr.události, úřední úkony, právní úkony a protiprávní úkony)

VZNIK

Dávkové schéma=souhrn všech právních podmínek pro vznik

Podmínky:

Obecné

- existence některého ze základních vztahů SZ!
- určitá doba trvání tohoto vztahu-čekací doba, náhradní doba (doby, kdy občan nevykonával fakticky práci)
- sociální událost-ad 15

Zvláštní-typické pro vznik nároku u jednotlivých dávek→úkolem je chránit dávku před zneužitím (např. nárok na nemocenské nevznikne, i když dojde k pracovní neschopnosti, pokud pracovní neschopnost vznikla v důsledku opilosti, při rvačce, při spáchání TČ)

- **ze zákona**-je-li dávka konstruována jako obligatorní→vznik splněním zákonem požadovaných a objektivně zjistitelných podmínek→orgán konstatuje, že byly splněny podmínky (deklaratorní) →především nároky na základě právních událostí
- **na základě úředního rozhodnutí**-úkony orgánů SZ→u fakultativních dávek→rozhodnutí má konstitutivní charakter

- **na základě právního / protiprávního úkonu**-žádost /nesplnění povinnosti (následek: odnětí, snížení dávky apod.)

ZÁNÍK

-zánikem některé z podmínek

-zánik u nároků založených rozhodnutím orgánu sociálního zabezpečení:

- nárok trvá, pokud orgán nerozhodne o jeho zániku
- u nároků omezených v čase trvá nárok po stanovenou dobu
- u nároků jednorázových zaniká nárok splněním

ZMĚNA

- na základě změny zákona
- při souběhu několika nároků
- při trvalé změně rozhodných skutečností (zhoršení zdravotního stavu)
- při změně rozhodnutí orgánu sociálního zabezpečení

14. Subjekty právních vztahů sociálního zabezpečení

VŠEOBECNÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

- pojištěnec-oprávněný subjekt→FO, které je poskytována zdravotní péče hrazená na účet ZP→viz osobní rozsah→pr.vztah ZP vzniká narozením→avšak např. pro povinnost platit pojistné je rozhodující postavení pojištěnce jako ZC (tedy věk nad 15 let) →toto problematické
- zdravotní pojišťovna-základní povinný subjekt→nositel ZP, zajišťuje provádění ZP a spravuje samostatně finanční prostředky na zajištění ZP→**Všeobecná zdravotní pojišťovna a zdravotní pojišťovna**→více viz. ot.č.7 zvláštní část
- ZL (stát)-pokud je pojištěnec v pr.postavení ZC→jeho účast vzniká objektivně přijetím FO do zaměstnání→stát se stává subjektem pr.vztahu objektivně v případě, že se FO ocitá v určitém sociálním postavení
- zdravotnická zařízení-to, které je ve smluvním vztahu ke zdravotní pojišťovně, jež je nositelem ZP pojištěnce

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

- ZC
- ZL (organizace / malá organizace)
- stát (reprezentován Českou správou sociálního zabezpečení a okresními správami SZ, popř. ministerstvy)
- ošetřující lékař nebo zdravotnické zařízení-v některých případech

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

- pojištěnec-někdy rovněž poživatel důchodu /příjemce→ **pouze FO**→pojištěnec musí mít právní subjektivitu (způsobilost k právům a povinnostem, způsobilost k PÚ)
- orgány státní správy-stát→Min.práce a sociálních věcí ČR, Česká správa SZ, okresní správy SZ, Min.spravedlnosti, Min.obrany a Min.vnitřní ČR→subjekty povinné
- ZL-FO / PO→je-li pojištěnec v postavení ZC

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

- oprávněná osoba
- úřady státní sociální podpory-
- další osoby-ostatní státní orgány, PO (ZL, školy apod.), FO (ZL, rodinní příslušníci)

15. Sociální události v právu sociálního zabezpečení

-nepříznivé životní situace, při kterých náleží nebo může být poskytnuta některá z dávek nebo služeb sociálního zabezpečení

- ty, které představují sociální rizika takového druhu a závažnosti, že je potřebné jim prostředky SZ čelit (**stáří, invalidita**)
- ty, které nepředstavují rizika z hlediska společnosti, ale představují rizika z hlediska sociálního→dávkou slouží ke zmírnění nepříznivých dopadů nežádoucích sociálních událostí (**narození dítěte, studium**)

-nemoc, úraz, stáří, invalidita, ztráta živitele, narození dítěte a výchova dětí v rodině, nezaměstnanost
-nezbytnost pomoci musí být všeobecně uznána a zakotvena jako součást soc.zabezpečení

-společenské riziko:

- může, ale nemusí nastat (dočasná pracovní neschopnost, invalidita)
- je sice jisté, že nastane, ale neví se, kdy nastane (smrt)
- je sice známo, že by měla nastat, ale není jisté, že skutečně nastane (dosažení věku pro starobní důchod)

-právo buď požaduje prokázání existence sociální události (rodný list, úmrtní list) nebo ji předpokládá
-podoba: vyvrátitelná / nevyvrátitelná domněnka, fikce

16. Dávky v sociálním zabezpečení - druhy dávek, klasifikace ap.

Podle možnosti uspokojení:

- **věcná dávka**-zejména v oblasti zdravotního pojištění,např. rehabilitace, ortopedická pomůcka a sociální pomoci (výchovně-rekreační tábory pro děti, obědy důchodcům)
- **peněžitá dávka**-místo mzdy, platu či jiných příjmů z výdělečné činnosti→někdy jako doplněk výdělku (částečný invalidní důchod)
 1. **základní**-nemocenské, starobní důchod apod.→mají zabezpečit určitý standard →poskytují se v nižších částkách než příjem a nenahrazují plně ušlý příjem
 2. **doplňkové**-vždy jako doplněk základní dávky
- **služby**-poradenská péče, ústavy sociálních služeb, pečovatelská služba→taktéž především v oblasti zdravotního pojištění a sociální péče
- **jednorázové**-charakter příspěvků→podpora při narození dítěte, porodné, pohřebné
- **opakující se**-pravidelné→doba poskytování závisí na podpůrčí době

Podle toho, zda je nárok závislý na existenci jiného nároku nebo ne:

- **originální**-vznik nárok přímo příjemci (např. nárok na důchod vzniká přímo důchodci)

- **derivativní**-existence nároku odvozena od jiného nároku (vdovský, sirotčí)

dávková formule-způsob splnění podmínek dávkového schématu→výše dávky v některých případech závisí na několika činitelích (např. výše starobního důchodu závisí na počtu pojištěných let a na výši výdělku, kterého v rozhodném období občan dosáhl)

17. Všeobecné zdravotní pojištění jako součást systému sociálního zabezpečení.

-veřejné zdravotní pojištění je součástí systému SZ

-**účelem:** zajistit financování zdravotní péče poskytované pojištěncům

-všeobecné a povinné pojištění se státní zárukou realizace

všeobecnost=jeho účastníky (pojištěnci) jsou všechny FO, které se zdržují trvale na území státu⇒tento systém není tudíž určen jen pro některé kategorie FO

povinné=účast v pojistném systému vzniká ze zákona, nezáleží na projevu vůle jedince

-z **hlediska postavení státu:** všeobecné státní pojištění (stát vytvořil rámec pro budování zdravotního pojištění)

-ZP je realizováno samostatnými subjekty, které jsou odděleny od státu a samostatně hospodaří s prostředky zdravotního pojištění

-státu zůstává garance nad fungováním i financováním ZP

-z **hlediska postavení občana:** pojistná forma, protože občan jako pojištěnec se podílí přímými finančními platbami na tvorbě zdrojů ZP

Prameny:

- Ústava LZPS
- z.o veřejném zdravotním pojištění
- z.o Všeobecné zdravotní pojišťovně
- z. o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách
- z. o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění

18. Sociální pomoc (péče) jako součást systému sociálního zabezpečení

-zahrnuje vše to, co není zahrnuto do jiných částí SZ

-zajišťuje pomoc občanům v tíživých sociálních situacích, pokud jejich životní potřeby nejsou dostatečně zajištěny a občané sami nejsou schopni je z vážných důvodů zajistit sami, bez pomoci

-**vážné důvody:** špatný zdravotní stav, vysoký věk apod.

-každý by si měl pomoci především sám, popř. by mu měla pomoci rodina→teprve není-li to možné sociální pomoc

-stát v oblasti sociální péče zajišťuje poradenskou a výchovnou činnost

-do této části SZ vstupuje množství nestátních subjektů (nadací, charitativních organizací, církevních organizací apod.) →vytvořen prostor pro občanskou solidaritu, vzájemnou pomoc a humanitární činnost občanů

Prameny:

- o sociálním zabezpečení
- o životním minimu + nařízení vlády o zvyšování životního minima
- o sociální potřebnosti
- o působnosti orgánů ČR v SZ

19. Státní sociální podpora jako součást systému sociálního zabezpečení - pojem, charakteristika, druhy dávek

-část systému SZ, která má být výrazem pozornosti, kterou stát věnuje nezaopatřeným dětem
-náklady hradí stát
-dávkou se poskytuje v závislosti na výši příjmu (sociální charakter) a bez ohledu na příjem
-jedná se o příspěvek státu občanům při určitých sociálních událostech

prameny:

- o státní sociální podpoře
- + vyhlášky

VĚCNÝ ROZSAH

-přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné, sociální příspěvek, zaopatřovací příspěvek, dávky péstounské péče, příspěvek na bydlení

-stát poskytuje podporu občanům v určitých sociálních situacích
-**smyslem:** pomoci občanovi překonat určitou tíživou situaci (ne nahradit mu újmu)
-**sociální charakter:** výše dávky se odvozuje od státem stanoveného životního minima

OSOBNÍ ROZSAH

-**pouze občan ČR** a s ním posuzování členové domácnosti, kteří mají trvalý pobyt na území ČR a občané EU
-výjimečně i osobám, které nemají trvalý pobyt z humanitárních důvodů

VZNIK A ZÁNIK PR.VZTAHU

-**vznik** současně se splněním podmínek pro vznik nároku na jednotlivé dávky

VZNIK A ZÁNIK NÁROKU NA DÁVKU

- trvalý pobyt
- sociální událost

-třeba odlišovat **nárok na výplatu dávky**→vzniká podáním žádosti o přiznání dávky příslušnému orgánu státní správy

-státní správu na úseku sociální podpory vykonávají tzv. **orgány státní sociální podpory** (úřady práce a krajské úřady) →rozhodnutí jsou deklaratorní povahy→ex offio osvědčují, že občan splnil podmínky stanovené zákonem pro přiznání dávky a výši dávky→správu vykonává rovněž Ministerstvo práce a sociálních věcí

-**zánik:** smrtí oprávněného občana nebo ukončením pobytu trvalého pobytu

DRUHY DÁVEK

-dávkou jsou peněžité a obligatorní→porodné a pohřebné dávky jednorázové→ostatní dávky jsou opakující se

1. dávky poskytované v závislosti na výši příjmu
 - přídavek na dítě
 - sociální příplatek
 - příspěvek na bydlení
2. ostatní dávky
 - rodičovský příspěvek
 - zaopatřovací příspěvek
 - dávky pěstounské péče
 - porodné
 - pohřebné

20. Orgány sociálního zabezpečení a jejich pravomoc

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

rozhodování o:

- přirážkách k pojistnému
- sporných případech placení pojistného, penále
- pravděpodobném pojistném
- vrácení přeplatku na pojistném
- snížení záloh na pojistné

-charakter správního řízení

-**rozhodovací orgán:** zdravotní pojišťovna

-zvláštní druh rozhodnutí: **výkaz nedoplatků** (o dlužném pojistném a penále) → lze podat námitky → lze podat odvolání (rozhoduje zvláštní rozhodčí orgán → tento orgán může rovněž rozhodovat o odstranění tvrdostí, které by se vyskytly při uložení pokuty a vyměření penále či přirážky k pojistnému → proti tomuto již není odvolání přípustné)

-vykonatelný výměr i vykonatelný výkaz jsou titulem pro soudní nebo správní výkon rozhodnutí

-pravomocná rozhodnutí jsou přezkoumatelná soudem ve správním soudnictví

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

účelem: posouzení zdravotního stavu jedince

výsledek: rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti (uznání/ ukončení)

orgánem posuzující zdravotní stav FO: ošetřující lékař

ošetřující lékař:

- lékař, který má FO ve své ambulantní péči
- lékař, který má FO ve své ústavní péči
- lékař, který má FO v lázeňské péči
- lékař závodní preventivní péče při ošetření FO v rámci první pomoci
- někdy i okresní správa sociálního zabezpečení svým lékařem

-není jím lékař záchranné služby či pohotovostní služby

-rozhodnutí na tiskopise → tento tiskopis je zároveň žádostí o poskytnutí dávky

-možnost podat návrh na přezkoumání tohoto rozhodnutí → návrh se podává prostřednictvím ošetřujícího lékaře, který ho vydal (lhůta 3 dny od vydání)

orgány provádějící nemocenské pojištění:

- Min.práce a sociálních věcí-nejvyšší orgán→nemá však rozhodovací pravomoci→zaměřen na metodické a řídicí oblasti→zajišťuje úkoly vyplývající z mezinárodních smluv
- Česká správa SZ-orgán rozhodující ve 2.stupni→vybírá pojistné na SZ a příspěvek na st.politiku zaměstnanosti, vystupuje před soudem v řízení o přezkoumání rozhodnutí→vede registr pojištěnců
- Okresní správy SZ-rozhodují o dávkách a provádí nem.pojištění osob samostatně výdělečně činných a zaměstnanců tzv.malých organizací→kontrola posuzování dočasné pracovní neschopnosti a kontrolují dodržování léčebného režimu práce neschopnými občany
- Min.vnitřní, obrany a spravedlnosti-plní úkoly okresních správ SZ a České správy SZ v nem.péči osoby ve služebním poměru

další subjekty:

- pojištěnci-zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné
povinnosti:
 1. uplatňovat nárok na dávku stanoveným způsobem
 2. osvědčovat skutečnosti rozhodné pro poskytnutí dávky
 3. oznamovat všechny důležité skutečnosti (do 8 dnů od dozvědění se skutečnosti)
 4. umožnit ZL, okresním správám SZ či zdravotnickým zařízením přezkoumat skutečnosti
- zaměstnavatel
 1. **organizace**-PO / FO zaměstnávající více než 25 zaměstnanců nebo má méně zaměstnanců, ale evidenci mezd pro ni vede jiná PO/ FO, která zaměstnává více než 25 zaměstnanců→ jsou např. povinny: provádět nemocenské pojištění svých zaměstnanců, provádět řízení o dávku v tzv.nesporných případech (zkrácené řízení), provádět administrativní práce, vybírat pojistné na SZ a příspěvek na st.politiku zaměstnanosti, hospodařit s vybraným pojistným a provádět z něho výplatu dávek apod.
 2. **malá organizace**-PO/FO zaměstnávající alespoň 1 zaměstnance a evidenci mezd nevede osoba zmíněná výše→pouze povinnost evidenční a ohlašovací, předávání a ověřování podkladů→pojistné na SZ a příspěvek na st.politiku zaměstnanosti vybírá a odvádí na příslušné účty

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

- Min.práce a sociálních věcí-orgán metodický a obecně řídicí→jediná výjimka: k posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech DP zřizuje min.**posudkové komise**→je oprávněno odstraňovat tvrdosti při provádění SZ
- Česká správa SZ-rozhoduje v I.stupni o dávkách DP→má obdobné pravomoci jako v NP
- okresní správy SZ-má rozhodovací pravomoci (týkají se pouze podkladových otázek pro poskytování důchodů) →v dalších věcech mají postavení orgánu rozhodujícího v I.stupni
- Min.vnitřní, obrany a spravedlnosti-osoby ve služebním poměru→má stejné úkoly jako Česká správa SZ a okresní správy SZ

Další subjekty:

- oprávněný subjekt
 1. **povinnost ohlašovací**
 2. **povinnost osvědčovací**
 3. **povinnost podrobit se vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření**
 4. **povinnost uplatňovat nárok na dávku předepsaným způsobem**
- ZL-pokud je oprávněným subjektem ZC→nerozlišuje se mezi malou organizací a organizací
 1. povinnost vést evidenci o skutečnostech, které jsou významné
 2. povinnost vést evidenční listy DP

3. povinnost provádět tzv.předstihové řízení-účelem je zjistit, zda jsou v evidenci České správy SZ všechny potřebné údaje pro vznik nároku na důchod
4. vést evidenci a podávat hlášení v souvislosti se zaměstnáváním občanů, kteří již pobírají některý z důchodů

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

- úřady st.sociální podpory jako orgán I.stupně-úřady práce, v hlavním městě Praha úřady městských částí určené Statutem hlavního města Prahy
- krajské úřady jako orgány II.stupně- odvolací orgány proti rozhodnutím úřadu st.sociální podpory a rozhodují o prominutí podmínky trvalého pobytu
- Magistrát hlavního města Prahy jako orgán II.stupeň- - „ -
- Min.práce a sociálních věcí-vykonává st.správu→zákonem zmocněno k vydávání prováděcích předpisů pro oblast st.sociální podpory→je správcem informačního systému o dávkách a je povinno zajišťovat vlastní aplikační program automatizovaného zpracování údajů k rozhodovací činnosti

-úřady státní sociální podpory:

- rozhoduje o dávkách st.sociální podpory
- vyplácí dávky st.sociální podpory
- přezkoumává správnost a úplnost podkladů předložených FO a PO v rámci řízení
- kontroluje u FO a PO plnění povinností uložených zákonem
- ukládá pokuty za porušení povinností
- ve vymezených případech je povinen poskytovat informace týkající se dávek st.sociální podpory

-k plnění těchto úkolů jsou ZC úřadu oprávněni vstupovat do objektů FO a PO, vyžadovat od nich potřebnou součinnost a předložení vymezených dokladů→zároveň jsou povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnostech

další subjekty:

- oprávněný subjekt-vždy FO→příjemce dávky
 1. ohlašovací povinnost
 2. osvědčovací povinnost
 3. povinnost podrobit se vyšetření zdravotního stavu nebo jinému odbornému vyšetření
- další subjekty-na vyzvu úřadu nebo na žádost žadatele o dávku sdělit bezplatně rozhodné údaje

SOCIÁLNÍ POMOC

- **orgány státní správy**
 1. Min.práce a sociálních věcí-
 2. krajský úřad
 3. obecní úřad obce s rozšířenou působností
 4. pověřený obecní úřad
 5. obecní úřad
- **další subjekty**
 1. oprávněný subjekt-vždy FO→povinností jako u ostatních dávek + povinnost přispět ve stanovených případech na úhradu nákladů na dávky nebo služby a osvědčit výši příjmů a hlásit změny v rodinných a majetkových poměrech
 2. ZL-vést evidenci a předkládat ji příslušným orgánům→povinni hlásit všechny změny v rozhodných skutečnostech
 3. zdravotnická zařízení-provést vyšetření zdravotního stavu občanů, vydávat výpisy z chorobopisy a podávat lékařské nálezy, posudky, zprávy o průběhu nemoci

21. Zásady vnitřní výstavby systému sociálního zabezpečení

-rozhodující pro konstrukci dávkových schémat, tj.pro stanovení podmínek pro poskytování různých možných plnění

-ve všech systémech SZ se objevují kombinace vycházející z různých poměrů obou zásad

-kombinace zásady zásluhovosti a sociální potřeby závisí na postavení státu (stát nositel, , stát garant, stát iniciátor), na

ZÁSADA ZÁSLUHOVOSTI

-poskytování dávek je vázáno na splnění stanovených podmínek v minulosti, které oprávněný subjekt zná předem a jejichž plnění je v jeho dispozici

-vyjádřeno různými způsoby:

- oprávněný subjekt se musí po stanovenou dobu podílet na tvorbě zdrojů SZ (tj.platit pojistné)
- oprávněný subjekt se v minulém období nacházel v určité sociální situaci nebo vykonával nějakou stanovenou činnost, aniž by byla vyžadována finanční účast (důchodové pojištění)

ZÁSADA SOCIÁLNÍ POTŘEBNOSTI

-poskytování dávek je vázáno na podmínku, která nastala objektivně, mimo vůli občana žádajícího plnění, a v jejím důsledku se občan dostává do hmotné nouze, kterou nemůže řešit vlastními prostředky

-zejména v oblasti sociální podpory a sociální pomoci

-v oblasti důchodového a nemocenského pojištění minimálně

-v oblasti důchodového připojištění vůbec

ZÁSADA ZABEZPEČENÍ, GARANCE A INICIACE

- zásada zabezpečení-stát sám vytváří, financuje i organizuje celý systém SZ
- zásada garance-SZ je financováno a organizováno odděleně od státu, který však garantuje jeho fungování, popř. i solventnost
- zásada iniciace-stát pouze vystupuje v roli zákonodárce, o působení systému se nestará

ZÁSADA KOMPENZACE A SPOLEČENSKÉ INTEGRACE

- zásada kompenzace-ovlivňuje množství, zaměření a celkovou konstrukci jednotlivých plnění ze systému→účelem systému je nahradit oprávněnému subjektu újmu, které mu vznikly v důsledku kvalifikovaných sociálních událostí
- zásada společenské integrace-systém vedle poskytnutých plnění jako náhrady za vzniklé újmy vytváří ještě možnosti pro integrování občana do společenského života systém se snaží vytvářet podmínky pro to, aby občané, byť nějakým způsobem postižení, měli možnost podílet se na normálním běhu života

ZÁSADA ZACHOVÁNÍ NABYTÝCH PRÁV

-zachycena podstata sociální ochrany jedince→jednou získané nároky na plnění ze SZ nemůže oprávněný subjekt následně pozbyť

ZÁSADA VALORIZACE

-působí obecně→přizpůsobování poskytovaných plnění vnějším objektivním ekonomickým podmínkám, zejména růstu cen a mezd

ZÁSADA ODSTRAŇOVÁNÍ TVRDOSTÍ

-při aplikaci zákona→orgán, který spravuje systém SZ a posuzuje splnění podmínek pro vznik nároku na dávku, může v případě, kdy podmínky splněny nejsou, dávku výjimečně přiznat, jestliže by její neposkytnutí bylo vůči jedinci příliš tvrdé
-lze aplikovat na st.sociální podporu a na sociální pomoc

22. Stáří a starobní věk

Stáří:přirozený biologicko-psychický proces lidského organismu→pozvolna degenerují funkce lidského organismu→postupné omezování schopnosti pracovat a aktivně reagovat na vnější svět
→proces stárnutí je individuální a je podmíněno řadou faktorů biologických i společenských, individuálních i přírodními činiteli→stárnutí může probíhat přirozeně / chorobně

:stáří znamená značný společenský handicap→projevuje se určitá nechuť zaměstnávat staré lidi, nahrazovat je mladšími

důchodový (starobní) věk-pr.předpisy stanovený věk, jehož dosažení je jednou z podmínek vzniku nároku na starobní důchod a věk odchodu do důchodu

ideální:stanovit důchodový věk individuálně podle tempa procesu stárnutí u každého jednotlivého občana→důchodový věk proto představuje kompromis, který více méně odpovídá skutečným potřebám a možnostem státu

starobní důchod:

- dávka **výsluhová-presumpce výsluh** (pomyslná nebo skutečná relace mezi celoživotním dílem člověka a jeho nárokem na starobní důchod) →klade se důraz na předcházející činnost →starobní důchod nahrazuje mzdu či příjem z výdělečné činnosti→za výsluhy je mu zaručeno právo
- **sociální-presumpce invalidity**(starobní důchod se poskytuje ve věku, kdy lze z obecné zkušenosti dovést, že změny ve zdravotním stavu způsobené stářím dosáhly takového stupně, že zpravidla působí invaliditu) →klade se důraz na zbývající pracovní schopnosti člověka

-v ČR se zásadně uplatňuje koncepce **zásluhová**→jedná se o obligatorní opakující se dávku

-je-li starobní důchod závislý na výsluze, musí se měřit délkou účasti na ekonomické činnosti (délka doby zaměstnání či pojištění apod.)

-**zvýhodněné postavení žen:** jsou výdělečně činné a plní funkci matky

-stanovení důchodového věku:

- na základě výpočtu, kolik let důchodci zbývá do smrti (pravděpodobný věk dožití)
- aby se v populaci udržoval určitý konstantní podíl starých osob
- proporcí věkových skupin ve vazbě na ekonomickou aktivitu (poměr produktivních a postproduktivních obyvatel)

23. Invalidita - pojem, koncepce

invalidita=dlouhodobá pracovní neschopnost

=snížená, omezená nebo neúplná pracovní schopnost s dočasným trváním, plná pracovní neschopnost s dočasným nebo dlouhodobým trváním, bezmocnost apod.
-závažné profesionálně ekonomické důsledky

-problémy vymezit **dočasnou** pracovní neschopnost (nemoc) a **dlouhodobou** (invalidita)

-nemoc neznamená pro člověka podstatnou změnu jeho života, invalidita tuto změnu znamená vždy

-dlouhodobě nepříznivý stav je ten, který trvá déle než rok (nevyvratitelná pr.domněnka)

-invalidita ´ stáří

-stáří závisí na věku→je zde předpoklad ztráty pracovní schopnosti (vyvratitelná domněnka)

-invalidita na věku nezáleží→zdravotní stav se zkoumá a musí být přesně prokázána pracovní neschopnost i její dlouhodobý charakter

koncepte invalidity:

- **fyzická invalidita**-posuzována podle rozsahu zhoršení fyziologických schopností člověka, způsobených ztrátou nebo zhoršením činnosti určitého orgánu→důsledky změn zdravotního stavu se vyjadřují v procentech→nepřihlíží se k ekonomickým a profesionálním důsledkům invalidity
- **profesionální (stavovská) invalidita**-vychází z hodnocení zdravotních změn v profesionálním životě postiženého→bere v úvahu dosavadní povolání nebo zaměstnání v určitém oboru a nemožnost jeho výkonu v důsledku zhoršení zdravotního stavu
- **všeobecná invalidita**-příčinná souvislost mezi změnou zdravotního stavu a nemožností uplatněním postiženého v jakémkoliv zaměstnání→**invalidní**=ten občan, který nemůže za obvyklých podmínek vykonávat jakékoliv soustavné zaměstnání

-v současné úpravě ČR se uplatňuje koncepte invalidity všeobecné kombinovaná s koncepcí invalidity profesionální

-nejlepší řešení: co nejširší zapojování invalidů do výkonu práce mezi ostatními lidmi→neočekává se žádný zvláštní soucit se zdravotním postižením→normální účastník pracovního procesu

-zaměstnávání invalidů v tzv.**chráněných dílnách** problematické→podporuje se pocit odlišnosti od ostatních

-nutné vytvářet optimální podmínky pro komunikaci invalidů s ostatními-bezbariérová architektura, moderní prostředky získávání informací apod.

24. Zásada všeobecnosti soc. zabezpečení

zásada všeobecnosti SZ-východiskem je právo každého na zajištění určité hranice životní úrovně→ve vztahu k subjektům: týká se všech FO splňující určité kritérium (státní občanství / trvalý pobyt) →v řadě zemí „třístupeňový“ systém (I.stupeň sociální potřebnost, II.stupeň sociální událost definovaná konkrétněji, III.stupeň doplňkové dobrovolné systémy)

3 roviny vazby mezi státem a občanem:

1. stát a občan v postavení, kdy stát je „dárce“ a pomůže občanovi (zajištění soc.minima)
2. stát a občan jako spolupracující subjekty-občan se sám podílí na zajištění své budoucnosti
3. občané samostatně-stát jako iniciátor bez přímého podílu
→ve vztahu k okruhu sociálních událostí-zahrnuje všechny události, které lze očekávat v dané zemi→neustále se rozšiřuje (např. péče o děti, podpora bydlení apod.)

25. Zásada sociální solidarity

zásada sociální solidarity-zdroje SZ jsou tvořeny z plateb vázaných k ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu, avšak využívány jsou i pro sociální zajištění těch občanů, kteří je v konkrétním časovém okamžiku nevytvořili→plnění jsou stejná vůči všem oprávněným (např.zdravotní pojištění) nebo jsou sice odvozovaná od výše příjmů, ale vztah mezi výší příjmů a výší plnění není vztahem přímé závislosti→**důsledkem**:subjekty s vyššími příjmy přispívají na zajištění subjektů s nižšími příjmy

Zvláštní otázky

1. Věcný rozsah veřejného zdravotního pojištění

Pozitivní vymezení: stanovení jednotlivých druhů zdravotní péče, která bude hrazena na účet zdravotního pojištění

Negativní vymezení: určení činností nebo péče, které nejsou hrazeny na účet veřejného zdravotního pojištění

Zákl. zásada:ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní péče, která je pojištěnci poskytována s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav

Okruhy zdravotní péče hrazené na účet ZP:

- léčebná péče ambulantní i ústavní, péče o dárce tkání nebo orgánů souvisejících s jejich odběrem
- pohotovostní a záchranná služba
- preventivní péče
- dispenzární péče
- odběr tkání nebo orgánů určených k transplantaci a nezbytné nakládání s nimi
- poskytování léčivých přípravků, prostředků zdravotnické techniky a stomatologických výrobků
- potraviny pro zvláštní lékařské účely
- lázeňská péče a péče v odborných dětských léčebnách a ozdravovnách
- závodní preventivní péče
- doprava nemocných a náhrada cestovních nákladů
- doprava dárců do místa odběru a zpět, do místa poskytnutí zdravotní péče související s odběrem a zpět
- doprava zemřelého dárce
- posudková činnost
- prohlídka zemřelého pojištěnce a pitva, včetně dopravy

-dále je hrazena zdravotnická péče související s těhotenstvím a porodem dítěte, jehož matka požádala o utajení

-**zásada**: ze zdravotního pojištění se hradí zdravotní péče poskytnutá na území ČR→neplatí však obecně→lze uhradit i zdravotní péči poskytnutou v cizině (pokud potřeba nutného a bezodkladného léčení nastala během pobytu v cizině a pokud výše úhrady je limitována částkou, do které se taková péče hradí na území ČR)

projev zásady odstraňování tvrdostí při aplikaci zákona: ze ZP lze výjimečně uhradit i péči, která jinak ze ZP hrazena není, pokud je její poskytnutí jedinou možností→rozhoduje zdravotní pojišťovna

negativní vymezení:

- vyšetření, prohlídky a jiné výkony provedené v osobním zájmu a na žádost FO nebo v zájmu a na žádost PO, jejichž cílem není zachovat nebo zlepšit zdravotní stav pojištěnce (např. prohlídka při vstupu do zaměstnání, osvědčení o zdravotní způsobilosti k řízení motorového vozidla, kosmetická operace)
- vyšetření, prohlídky a jiné zdravotní výkony provedené na dožádání soudu, st.zastupitelství, orgánů st.správy a orgánů Policie ČR→poskytuje orgán, pro který se zdravotní úkony provádějí

-dále se z něj nehradí zdravotní úkony, které jsou uvedeny v příloze č. 1 z. o všeobecném zdravotním pojištění (některé za určitých podmínek mohou být)

-nehradí se výkony akupunktury

-**pojistná smlouva**-zdravotní péče je poskytována pojištěncům, kteří jsou účastni ze zákona, avšak zdravotní péče je poskytována nad rámec věcného rozsahu ZP, včetně léčení v cizině (zdravotní připojištění)

2. Osobní rozsah veřejného zdravotního pojištění

-vymezení okruhu subjektů, které jsou oprávněnými subjekty ve ZP (tj.subjekty, jimž je poskytována zdravotní péče na účet ZP)

-zákl.kritériem podle kterého je určován okruh subjektů je **vazba ke státu** (st.občanství/ trvalý pobyt)
→ v naší pr.úpravě kritérium trvalého pobytu

-!!zdravotního pojištění jsou účastny všechny FO, které mají trvalý pobyt na území ČR!!!

-!!doplňeno kritériem pracovní aktivity pro ZL, který má sídlo na území ČR→pojištěncem je rovněž osoba, která nemá trvalý pobyt na našem území, ale je ZC ZL, který má sídlo na našem území

negativní vymezení:

-vyloučeny osoby, které nemají trvalý pobyt na našem území a jsou v ČR činné pro ZL, kteří:

- požívají diplomatické výsady a imunity
- nemají sídlo na území republiky

-vyňaty i osoby s trvalým pobytem na území ČR, pokud dlouhodobě pobývají v cizině a neplatí pojistné

-osobní rozsah může být rozšířen smluvně (pojistná smlouva→na jejím podkladě může být zdravotní péče poskytována i jiným FO, které nejsou pojištěnci)

3. Vznik a zánik veřejného zdravotního pojištění

VZNIK

-na základě pr.skutečností stanovených zákonem (objektivní)

- narození (jde-li o FO s trvalým pobytem na území republiky)
- den, kdy se FO bez trvalého pobytu na území ČR stala zaměstnancem
- získáním trvalého pobytu na území ČR

ZÁNİK

-na základě pr.skutečností stanovených zákonem

- smrt pojištěnce / prohlášení za mrtvého
- den, kdy osoba bez trvalého pobytu na území ČR přestala být ZC

- ukončení trvalého pobytu na území ČR, nejedná-li se o FO, která je v zaměstnání k ZL se sídlem na tomto území

+ pojistná smlouva (zánik: uplynutím doby, ukončení obecně)

4. Právní vztah veřejného zdravotního pojištění

=vztah mezi subjekty zdravotního pojištění, jehož obsahem jsou vzájemná práva a povinnosti stanovená pr.normami, který směřuje k poskytování zdravotní péče plně nebo částečně hrazené na účet ZP

-v průběhu existence se nachází ve 2 rovinách:

1. rovina klidová-tzv.pojistný vztah→vztah vznikl a existuje→uplatňuje se povinnost platit pojistné a právo podílet se na kontrole průběhu ZP→není však poskytována zdravotní péče hrazená na účet ZP→**smyslem**:poskytnutí pojištěncům jistoty, že nastane-li předpokládaná událost, bude poskytnuta zdravotní péče bez přímé úhrady
2. rovina realizační-dávkový vztah→poskytování zdravotní péče hrazené na účet ZP

-přechod z klidové do realizační roviny nastává na základě konkrétních pr.skutečností→v realizační fázi setrvává tak dlouho, dokud trvá potřeba poskytování zdravotní péče→po skončení přechází pr.vztah zase do klidové roviny

prvky: subjekt, objekt, obsah

5. Plátcí pojistného na veřejné zdravotní pojištění

- pojištěnci
- ZL
- stát

POJIŠTĚNEC

-pojištěnec není vždy plátcem

-**obecně**:pojištěnec je plátcem, jestliže je v produktivním věku a má příjmy ze své pracovní aktivity

-povinnost pojištěnce je-li:

- ZC v pracovním poměru účastným nemocenského pojištění-např.i soudci, členové družstev, osoby ve služebním poměru, poslanci PS, senátoři Senátu, členové vlád, prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové rady pro rozhlasové a televizní vysílání apod. →**ZC plátcem jen z části**, zbytek hradí ZL (výjimka: pro státní ZC podle služebního zákona-pojistné hradí v plné výši ZL)
- osobou samostatně výdělečně činnou-osoby provozující živnost, podnikající v zemědělství, provozující podnikání, vykonávající uměleckou činnost,....
- osobou s trvalým pobytem na území republiky (nepatří do předchozích skupin a plátcem není stát)

ZAMĚSTNAVATEL

-plátcem části pojistného za své ZC→ 2/3 stanovené sazby pojistného (výjimka: státní ZC)

STÁT

-za určité kategorie pojištěnců, kteří se ocitli v určitých sociálních nebo sociálně tíživých situacích (např. nezaopatřené děti, příjemci rodičovského příspěvku, poživateli důchodu z důchodového pojištění, uchazeči o zaměstnání, osoby ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody apod.)

-povinnost platit pojistné vzniká plátcům pojistného v okamžiku kdy nastane některá ze skutečností, s nimiž je povinnost platit pojistné spojena

6. Pojistné na veřejné zdravotní pojištění.

-**výše pojistného:** v současné době 13,5% z vyměřovacího základu

-je-li plátcem ZC a ZL: hradí 1/3 pojistného ZC a 2/3 ZL (výjimka: státní zaměstnanec dle služebního zákona)

-přenesení povinnosti platit pojistné ze ZL na ZC: ZL poskytl ZC pracovní volno bez náhrady příjmů v plném rozsahu, pokud má ZC neomluvené absence (ze zákona)

-osoba samostatně výdělečně činná a osoba s trvalým pobytem na území republiky: v plném rozsahu (13,5% z vyměřovacího základu)

vyměřovací základ: příjem pojištěnce

:liší se podle toho, zda pojištěnec je ZC nebo osoba samostatně výdělečně činná

-pojištěnec, který je v pracovním nebo obdobném poměru: úhrn příjmů zúčtovaných mu ZL v souvislosti s výkonem zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění→vyměřovací základ ZC musí dosáhnout alespoň stanovené minimální úrovně (minimální vyměřovací základ-má hodnotu minimální mzdy) →zjišťuje se za rozhodné období (kalendářní měsíc, za něž se pojistné platí)

-pojištěnec, který je osobou samostatně výdělečně činnou:

- 35% příjmu z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení do roku 2004
- 40% příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení v roce 2004
- 45% příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení v roce 2005
- 50% příjmů z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti po odpočtu výdajů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení od roku 2006

-zjišťuje se v rozhodném období (kalendářní rok, za který se pojištění platí)

-maximální vyměřovací základ: 486 000,-Kč

-pojištěnec, který platí pojistné z titulu trvalého pobytu na území ČR: minimální mzda

-pokud je plátcem stát: pevná částka (3 556,-Kč)

PLATBY POJISTNÉHO

-**pojistné za ZC odvádí jeho ZL**→ZL je povinen vypočít výši pojistného za ZC a strhnout je ze mzdy→současně je povinen vypočít výši svého pojistného→celkové pojistné je pak povinen odvést na účet příslušné zdravotní pojišťovny→pojistné se odvádí v den určený jako výplatní termín→není-li určen, splatné nejpozději do 8 dnů po uplynutí kalendářního měsíce, za něž se odvede

-**osoba samostatně výdělečně činná:** zálohy na pojistné a doplatku pojistného→platí ho vždy za příslušný kalendářní měsíc→**záloha:** splatná od prvního dne tohoto měsíce do 8.dne měsíce následujícího→v roce, kdy OSVČ zahajuje svoji činnost, se záloha vypočítává z minimálního vyměřovacího základu→**doplatek:**zúčtovává se v souvislosti s podáním daňového přiznání→lhůta 8

dnů od podání daňového přiznání→**přeplatek** se vrací→záloha i doplatek se odvádějí na účet příslušné zdravotní pojišťovny

-**pojištěnec jako plátce pojistného z titulu trvalého pobytu na území republiky**:platí pojistné za celý kalendářní měsíc

-**plátcem je stát**: hradí pojistné měsíčně Min.financí na zvláštní účet (do 20.dne předcházejícího kalendářního měsíce)

-platí se v české měně bezhotovostním převodem na účet příslušné zdravotní pojišťovny nebo v hotovosti poukázkou

Další povinnosti:

- zdravotní pojišťovny jsou oprávněny provádět kontrolu plateb pojistného
- povinnost zachovávat mlčenlivost (trvá i po skončení pracovního poměru)
- územní finanční orgány jsou povinny sdělit příslušné zdravotní pojišťovně údaje o poměrech daňového poplatníka rozhodné pro správné určení výše pojistného, popř. záloh (do 30 ti dnů od žádosti pojišťovny
- OSVČ a osoba bez zdanitelných příjmů má povinnost sdělit své osobní údaje, obchodní údaje, sídlo nebo místo podnikání, IČO a číslo bankovního účtu
- OSVČ povinna předložit do 8 dnů po podání daňového přiznání předložit přehled o svých příjmech a výdajích vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, zaplacených zálohách, vyměřovacím základu a doklad o dni podání daň.přiznání
- obdobnou oznamovací povinnost má i ZL→dále je povinen vést evidenci o uskutečněných platbách, na žádost pojišťovny je povinen předložit všechny potřebné údaje o ZC

7. Zdravotní pojišťovny jako subjekty právního vztahu veřejného zdravotního pojištění

VŠEOBECNÁ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA

-základní postavení→provádí zdravotní pojištění, pokud toto pojištění neprovádějí resortní, oborové a podnikové pojišťovny→pojištěnec má právo výběru→neprovede-li ho, automaticky je pojištění prováděno VZP

-VZP je právnickou osobou (vystupuje svým jménem→může nabývat práv a povinností→nese odpovědnost)

-VZP hospoda s vlastním majetkem a vykonává právo s hospodařením s majetkem svěřeným

-**činnost VZP**: řídí se pojistným plánem (je předkládán vládě a schvaluje ho PS)

-stát je garantem systému ZP

-organizační strukturu tvoří:

- Ústředí-řídí činnost všech složek VZ→rozhoduje o činnosti VZP a zabezpečuje součinnost VZP se státními orgány a dalšími subjekty
- krajské pobočky-organizační složky
- další územní pracoviště-organizační složky VZP a vykonávají činnost jménem VZP

-**ředitel VZP**-statutární orgán→na návrh Správní rady ho volí a odvolává PS

-**ředitel krajské pobočky**-jmenovaný a odvolávaný VZP

orgány VZP:

- správní rada
- dozorčí rada

ZAMĚSTNANECKÉ ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNY

-z. o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách

-mohou vznikat:

- **resortní**-pro zaměstnance všech organizací založených nebo zřízených jedním ministerstvem
- **oborové**-pro zaměstnance jednoho oboru
- **podnikové**-pro zaměstnance jednoho nebo více podniků
- **další zaměstnanecké pojišťovny**-např. pojišťovny s meziresortní a mezioborovou působností

-!povolení Min.zdravotnictví po vyjádření Min.financí

-žádost kterákoliv PO se sídlem na území republiky

-přílohy:návrh zakládací listiny a statutu zaměstnanecké pojišťovny, návrh zdravotně pojistného plánu a složena kauce

-je PO (vystupuje svým jménem, může nabývat práv a povinností a nese odpovědnost) →zapisuje se do OR

-**zánik**:výmazem z OR→předchází zrušení bez likvidace (sloučením s VZP / splynutím nebo sloučením s jinou pojišťovnou) nebo s likvidací (odejmutí povolení/ žádost pojišťovny)

-činnost kontrolována Min.financí→to je oprávněno ke sjednání nápravy

-provádí veřejné zdravotní pojištění + další smluvní pojištění+ připojištění

-**orgány**:Správní rada a Dozorčí rada (jsou v nich zastoupeni pojištěnci, ZL a stát→zástupci pojištěnců a ZL jsou voleni, zástupce státu jmenuje a odvolává Min.zdravotnictví)

-hospodaří s vlastním majetkem a vykonává právo hospodaření s majetkem jí svěřeným

8. Práva a povinnosti pojištěnce a zaměstnavatele v právním vztahu veřejného zdravotního pojištění

-tvoří obsah právního vztahu

POVINNOSTI

- platit pojistné-zákonem uložena pojištěncům, ZL a státu (=plátcí pojistného) →ot.č.5
 - oznamovací-uložena plátcům pojistného
1. **ZL**-ve lhůtě 8 dnů od vzniku příslušné skutečnosti, a to: nástup ZC do zaměstnání a jeho ukončení, změna zdravotní pojišťovny podle sdělení ZC, skutečnosti rozhodné pro stanovení povinnosti státu platit pojistné→o oznamovaných skutečnostech je povinen vést **evidenci a dokumentaci**
 2. **pojištěnec**-jako ZC má stejnou oznamovací povinnost jako ZL (podpůrný charakter) →jako osoba samostatně výdělečně činná lhůta 8 dnů na oznámení zahájení a ukončení výdělečné činnosti→tuto povinnost i osoba, která není samostatně výdělečně činná, ale je účastna ZP z titulu trvalého pobytu na území republiky

POVINNOSTI POJIŠTĚNCE

- plnit oznamovací povinnost
- sdělit v den nástupu ZL, u které pojišťovny je pojištěn (tuto povinnost i u změn-8 dní)
- hradit příslušné pojišťovně pojistné, pokud ho neplatí stát
- podrobit se na vyzvání preventivním prohlídkám
- dodržovat opatření směřující k odvrácení nemoci
- oznámit zdrav.pojišťovně změny jména., příjmení, trvalého pobytu nebo rodného čísla do 30ti dnů

- apod.

POVINNOST POJIŠŤOVNY

- povinnost bezplatně vydat svým pojištěncům průkaz pojištěnce nebo náhradní doklad
- hradit náklady zdravotní péče ze ZP

POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELE

- zasílat příslušné zdravotní pojišťovně kopie záznamů o pracovních úrazech (za uplynulý měsíc)

POVINNOSTI ZDRAVOTNICKÝCH ZAŘÍZENÍ

- poskytovat zdravotní péči všem pojištěncům, kteří si ji vybrali a za poskytnutou péči účtovat cenu stanovenou pr. předpisy

PRÁVA POJIŠTĚNCE

- na výběr zdravotní pojišťovny-může být vykonáno 1krát za 1 rok → za nezletilé osoby nebo osoby bez způsobilosti k PÚ podává žádost **zákonný zástupce** → dnem narození se dítě stává pojištěncem zdravotní pojišťovny, u které je pojištěna jeho matka
- na výběr lékaře či jiného zdravotnického pracovníka ve zdravotnictví a zdravotnického zařízení-omezeno věcně (smluvní vztah ke zdravotní pojišťovně) a časově (uplatnění jen 1krát za 3 měsíce) → jestliže lékař odmítne přijmout pojištěnce, je povinen tuto skutečnost písemně potvrdit → **není absolutní** (pak ale úhrada nákladů nebude hrazena na účet ZP)
- na výběr dopravní služby-omezení věcné (smluvní vztah ke zdravotní pojišťovně) → **není absolutní**
- na zdravotní péči bez přímé úhrady-
- na výdej léčivých přípravků bez přímé úhrady
- podílet se na kontrole poskytnuté zdravotní péče hrazené ZP

opravné prostředky:

- návrh na přezkoumání poskytnuté zdravotní péče → podává se k vedoucímu zdravotnického zařízení nebo k jeho zřizovateli
- přezkum Českou lékařskou komorou, Českou stomatologickou komorou, Českou lékárnickou komorou nebo jinou profesní organizací
- přezkum vlastní zdravotní pojišťovnou
- obrátit se na příslušný orgán státní správy, který provedl registraci zdravotnického zařízení

9. Sankce ve veřejném zdravotním pojištění

POKUTY-ukládají se za nesplnění oznamovací povinnosti

- pojištěnce pokutu až do výše 10 000,-Kč
- ZL pokutu až do výše 200 000,-Kč

-lze uložit do 1 roku ode dne zjištění nesplnění povinnosti plátcem (subjektivní) a nejdéle do 3 let (objektivní)

-při opakovaném nesplnění může být uložena pokuta až do výše dvojnásobku uložené pokuty

-500,-Kč: nepodrobení se preventivní prohlídce, nesplnění povinnosti oznámit ztrátu průkazu, vrátit průkaz, oznámit změny osobních dat

-5 000,-Kč: pokud se pojištěnec prokazuje průkazem pojišťovny, i když není jejím pojištěncem

-do 100 000,-Kč: ZL za nesplnění povinnosti zasílat pojišťovně kopie hlášení o pracovních úrazech

PŘIRÁŽKA K POJISTNÉMU

-může se vyměřit ZL, u něhož v průběhu kalendářního roku došlo k opakovanému výskytu pracovních úrazů nebo nemocí z povolání ze stejných příčin a v důsledku toho i ke zvýšení nákladů na zdravotní péči

-může činit až 5% z podílu ZL na jím hrazeném pojistném všech ZC

PENÁLE

-sankce za porušení povinnosti platit pojistné včas a ve správné výši

-výše 0,1% dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém některá z uvedených skutečností trvala (pozdní placení, nesprávná výše)

-platí i zdravotní pojišťovna, pokud nevrátí ve stanovené lhůtě plátcí pojistného jeho přeplatek na pojistném

-všechny sankce jsou příjmem zdravotní pojišťovny (výjimka:penále placené zdrav.poj.)

10. Osobní rozsah nemocenského pojištění zaměstnanců

-osoby, jimž jsou poskytovány dávky nemocenského pojištění

-oprávněné osoby= ZC

-pozitivní vymezení: taxativní

-zákl. kritériem je pracovní činnost, resp. **příjem z této činnosti**

- zaměstnanci v pracovním poměru
- členové družstev, kteří nejsou v pracovněprávním vztahu k družstvu, ale vykonávají pro něj práci za odměnu •
- společníci a jednatelé společností s.r.o., komanditisté k.s.-opět za odměnu •
- ZC činí na základě dohod o pracovní činnosti•
- Soudci
- členové zastupitelstev územních samosprávných celků •
- poslanci a senátoři • a poslanci Evr.parlamentu
- členové vlády, prezident, členové Nejvyššího kontrolního úřadu, členové Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, finanční arbitr+zástupce, Veřejný ochránce práv + zástupce
- dobrovolní pracovníci pečovatelské služby •
- pěstouni ve zvláštních zařízeních•
- osoby zařazené k pravidelnému výkonu práce ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě
- studenti a žáci •
- státní zaměstnanci dle služebního zákona
- pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném dle cizích pr.předpisů
- FO v tzv. faktickém pracovním poměru

-ne všichni ZC jsou podřízeni stejnému režimu (viz. • + domácí ZC, ZC na nepravidelnou výpomoc)

negativní vymezení:

- ZC pracující v příležitostném zaměstnání
 1. nahodilě, jednorázové zaměstnání, které nemá trvat déle než 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích
 2. pracovní činnosti malého rozsahu (pokud např. započitatelný příjem nedosahuje ani 400,-Kč za kalendářní měsíc)
- vojáci z povolání, žáci vojenských škol a příslušníci bezpečnostních sborů
- cizí st.příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území ČR a jsou činní pro ZL, kteří požívají diplomatických výsad a imunit

- ZC, kteří jsou činní pro ZL, kteří nemají v ČR sídlo (výjimka: jedná se o stát, s nímž má ČR uzavřenou mez.smlouvu o SZ)

11. Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných

-pojistné na nemocenské pojištění jsou povinny platit tehdy, jestliže se k tomuto pojištění přihlásily

-osoba samostatně výdělečně činná / spolupracující osoba: nedosahuje-li částek životního minima, avšak nepřihlásila-li se k nemocenskému pojištění nemá nárok na dávky-**není sociálně potřebná**

12. Právní vztah nemocenského pojištění

-vznik a zánik-viz. 13

-jedná se o složitý právní vztah, ve kterém mezi jeho subjekty vzniká řada práv a povinností
-**synalagmatické vztahy**

-**subjekty**-ad 14 obecná část

VZTAH MEZI ZC A ZL

-je-li ZL organizací, provádí veškerou agendu NP→přijímá žádosti o dávky, vyžaduje potřebné doklady, obstarává administrativní práce, poskytuje dávky, zabezpečují kontrolu vyplácených dávek

-ZC uplatňuje nároky na předepsaném formuláři u mzdové účetní ZL→osvědčuje skutečnosti

VZTAH MEZI ZL A SPRÁVOU SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

-ZL na své náklady obstarává veškerou administrativu

-je-li organizací je povinen:

- přihlásit se do 8 dnů od svého vzniku k zápisu do rejstříku organizací u SSZ, do 8 dnů od zániku se dohlásit, do 8 dnů nahlásit změny
- přijímat žádosti o dávky, provádět potřebná šetření, vyžadovat doklady a připravovat podklady pro rozhodnutí, vést evidenci spojenou s výplatou dávek, podávat předepsaná hlášení
- poskytovat dávky
- sledovat podpůrní dobu a upozorňovat správy soc.zabezp. na blížící se vypršení
- kontrolovat vyplácené dávky

-je-li malou organizací: je povinen pouze přihlásit ZC k NP, přijímat žádosti o dávky a předávat je okresní správě sociálního zabezp.

-ZL nemá **rozhodovací pravomoci**→pokud má pochybnosti o tom, zda má být dávka vyplácena, je povinen pozastavit výplatu dávky a věc předložit k posouzení a rozhodnutí okresní správě SZ (tzv.**sistační právo**) →rozhodnutí je závazné

-okresní správy SZ řídí provádění NP v organizacích a mohou uložit pokuty za nesplnění povinnosti

VZTAHY MEZI ZC A SPRÁVOU SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

-ZC: povinny spolupůsobit, zejm.uplatňovat nárok na předepsaném formuláři→**povinnost osvědčovací**, tj.musí předkládat stanovené doklady, podávat požadované vysvětlení a údaje→musí

umožnit přezkoumání rozhodných skutečností (např. podrobení se kontrole, lékařským prohlídkám)
→**povinnost ohlašovací**(musí včas hlásit všechny rozhodné skutečnosti)

-na dávky vzniká nárok splněním zákonem stanovených podmínek

-**nesporné dávky**:nevzdává se individuální rozhodnutí→dávka se vyplácí automaticky

-**sporné dávky**: rozhodnutí se vydává→má deklaratorní charakter→ex offio se konstatuje, že podmínky byly splněny

VZTAHY MEZI ZC A LÉKAŘEM

-lékař posuzuje zdravotní způsobilost ZC k výkonu práce a rozhoduje o dočasné pracovní neschopnosti, posuzuje těhotenství a stanovení předpokládaný den porodu apod.

-stanovený léčebný režim (dodržování mohou kontrolovat ostatní subjekty pr.vztahu)

13. **Vznik a zánik právního vztahu nemocenského pojištění zaměstnanců. Ochranná lhůta**

-pojištění je **povinné**, tj. každý ZC, který splňuje zákonem stanovené podmínky, je nemocensky pojištěn

VZNIK

- dnem faktického vstupu do zaměstnání
- dnem započetí podnikání u osob samostatně výdělečně činných
- dnem od něhož začal vykonávat pro družstvo práci, za kterou je odměňován
- dnem, kdy začal společník nebo jednatel společnosti s.r.o. (komanditista) vykonávat pro společnost práci, za kterou je odměňován

ZÁNİK

- dnem skončení zaměstnání, které toto pojištění založilo
- ukončením výkonu prací u členů družstev, společníků s.r.o. a komanditistů
- ukončením podnikání u osob samostatně výdělečně činných

OCHRANNÁ LHŮTA

-doba, která bezprostředně navazuje na dobu pojištění, za předpokladu, že ZC nevzniklo pojištění nové→pokud v ní dojde k sociální události, vznikne nárok na dávku, jako by pojištění trvalo

-**u nemocenského**: 42 dnů (pokud zaměstnání trvalo méně než 42 dnů, činí ochranná doba jen tolik dnů, kolik dnů byl zaměstnán)

SOCIÁLNÍMI UDÁLOSTMI

- dočasná pracovní neschopnost
- ústavní péče ve zdravotnickém zařízení
- poskytování komplexní lázeňské péče ve zdravotnickém zařízení
- přijetí průvodce s nezletilým dítětem do ústavní péče
- poškození / ztráta ortopedické pomůcky
- těhotenství a porod u ženy
- karanténa

14. **Systém dávek nemocenského pojištění, jejich charakteristika a členění**

Věcný rozsah: okruh dávek, které jsou poskytovány v rámci systému tohoto pojištění z titulu vzniku sociální události a při splnění všech zákonem stanovených podmínek

Klasifikace podle sociálních událostí:

1. nemoc
 - nemocenské (při dočasné pracovní neschopnosti pojištěnce
 - podpora při ošetřování člena rodiny (nemocného člena / dítě do 10 let)
2. těhotenství a mateřství
 - vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství
 - peněžité pomoci v mateřství

dávky jsou:

- peněžité (ne věcné dávky a služby)
- opakující se
- obligatorní (mohou se stát i fakultativními)

15. Vznik a zánik nároku na dávku nemocenského pojištění

VZNIK

Podmínky:

- **existence pojistného vztahu nebo ochranné doby**-pokud nárok vznikl, poskytuje se nemocenské po celou dobu dočasné pracovní neschopnosti i po skončení pojistného poměru→jestliže ZC vykonává několik činností zakládajících účast na nemocenském pojištění, je pojištěn z každé z nich a každé z nich mu vznikne nárok na nemocenské
- **dočasná pracovní neschopnost**
- **ztráta výdělku**
- **příčinná souvislost mezi dočasnou pracovní neschopností a ztrátou výdělku**

ZÁNİK

- **ukončením dočasné pracovní neschopnosti**-ukončuje ošetřující lékař formou správního rozhodnutí po zlepšení zdravotního stavu
- **uznáním invalidity nebo částečné invalidity ZC**-invalidita podléhá jinému pr.režimu
- **uplynutím podpůrčí doby**-doba poskytování=podpůrčí doba→nejdéle po dobu 1 roku od počátku pracovní neschopnosti→při nové pracovní neschopnosti se navíc do podpůrčí doby započítávají doby předchozích pracovních neschopností, pokud spadají do dobu 1 roku od počátku pracovní neschopnosti

-u poživatelů starobního či plného invalidního důchodu je podpůrčí doba omezena na 84 dnů v 1 roce

-po uplynutí podpůrčí doby může okresní správa SZ rozhodnout, že se nemocenské bude vyplácet→jako fakultativní→pokud na základě posouzení zdravotního stavu ZC lze důvodně očekávat, že ZC v krátké době nabude schopnosti pracovat→maximálně po dobu dalšího roku

16. Odpovědnost za neoprávněně vyplacenou dávku nemocenského pojištění

SANKCE

příjemci: uložena odpovědnost za dávku vyplacenou neprávem→subjektivní odpovědnost

-pro vznik musí být splněny tyto předpoklady:

- neprávem vyplacená dávka (dávka v nesprávné výši / dávka nenáležící)
- zavinění příjemce dávky
- porušení povinnosti (vylákání dávky, zamlčení rozhodné skutečnosti, nesplnění jiné povinnosti stanovené zákonem)

sankcí: povinnost vrátit přeplatek na dávce

-**osobám samostatně výdělečně činným:** okresní správy SZ mohou v souvislosti s nesplněním jejich povinností v NP ukládat pokuty (až do 10 000,-Kč ve lhůtě 2 let –subjektivní, nejpozději do 5 let-objektivní)

-**organizacím a malým organizacím** může okresní správa SZ rovněž uložit pokutu za nesplnění povinností→zvláštní sankce: odpovědnost za škodu způsobenou nesprávným postupem

17. Nemocenské

-funkce obecné dávky NP

-jedná se o dávku obligatorní, opakující se a peněžitou dávku

-**účelem:**vytvořit obecně ekonomické podmínky pro rychlé vyléčení a integraci práce neschopného ZC

vznik nároku: ad 15

VÝŠE DÁVKY

-tzv. denní vyměřovací základ→vypočítává se ze mzdy, platu a dalších příjmů, které se zahrnují do základu pro stanovení pojistného na SZ→=vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období se dělí počtem kalendářních dnů připadajících na toto rozhodné období

rozhodným obdobím=12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla pracovní neschopnost

-zjištěný denní vyměřovací základ se po výpočet výše dávky použije v tzv. **redukované podobě**, tzn. že se do vyměřovacího základu započte výdělek jen do určité částky a to rozdílně v prvních 14 dnech pracovní neschopnosti a od 15.dne pracovní neschopnosti

-**smysl redukce:** ekonomicky motivovat ZC, aby méně využívali krátkodobých pracovních neschopností (do 14 dnů)

-redukovaný denní vyměřovací základ je podkladem pro výpočet nemocenského, a to činí:

- za prvé 3 dny pracovní neschopnosti 25 % denního vyměřovacího základu
- za každý další kalendářní den pracovní neschopnosti 69% denního vyměřovacího základu

funkce nemocenské: ekonomicky pomoci práce neschopnému ZC překonat dobu pracovní neschopnosti

-ve výši dávek se projevuje princip sociální solidarity

-poskytuje se kalendářní dny→od prvního dne dočasné pracovní neschopnosti po celou její dobu, nejdéle však do konce podpůrní doby

18. Dočasná pracovní neschopnost

-krátkodobé stavy poruchy zdraví

-rozhodné pro systém nemocenského pojištění

www.eMuni.cz

autor neznámý J

-ekonomické zabezpečení je určeno pro občany, kteří mají příjem z výdělečné činnosti a jsou z ní dočasně vyřazeni→ve formě peněžitých dávek

-neschopnost pro nemoc, úraz nebo karanténu

-znaky dočasné pracovní neschopnosti:

- existence nemoci nebo úrazu
- dočasné omezení schopnosti pracovat-posuzuje lékař→někdy se požaduje rozhodnutí zvláštního orgánu-posudkového lékaře→stanoví se, zda občan může / nemá/ nesmí pracovat
- příčinná souvislost mezi nemocí a dočasným omezením pracovní schopnosti
- ověření obou podmínek příslušným orgánem

-občan se zabezpečuje nemocenským, je-li neschopen k výkonu práce ve svém dosavadním zaměstnání nebo výkonu jiné pracovní činnosti, kterou doposud vykonával

-pracovní neschopnost vzniká **uznáním**, tj. právní mocí rozhodnutí oprávněného lékaře

-lékař potvrzuje pracovní neschopnost na předepsaném tiskopise, který je zároveň úředním dokladem o pracovní neschopnosti (**neschopenka**)

-je třeba respektovat i subjektivní pocity občana→pokud občan trvá na uznání pracovní neschopnosti, postupuje ošetřující lékař do 5ti dnů celou věc jako odvolání dovolacímu orgánu (správní úřad, který vydal rozhodnutí o registraci zdravotnického zařízení / je zřizovatelem) →lhůta je 3 dny k podání návrhu na přezkoumání

-lékař může občana uznat neschopným práce tím dnem, kdy pracovní neschopnost zjistil (výjimečně může uznat pracovní neschopnost 3 dny zpětně)

-**trvání** pracovní neschopnosti se ověřuje a přezkoumává→**vždy** po uplynutí 6 měsíců pracovní neschopnosti

-**ukončení pracovní neschopnosti:** uznáním lékaře schopným práce /uznáním občana rozhodnutím okresní správy SZ invalidním nebo částečně invalidním

-trvání pracovní neschopnosti je třeba odlišovat od podpůrní doby pro poskytování nemocenského→pracovní neschopnost může trvat i po uplynutí podpůrní doby

-uznaná pracovní neschopnost je omluvou ZC nepřítomnosti v práci (překážka na straně ZC) →zároveň je zákazem pracovat

-nemocenské místo mzdy, popř.příjmu z jiné výdělečné činnosti

19. Právní domněnky a fikce při vzniku nároku na nemocenské

-je-li občan přijat do ústavního ošetřování (v nemocnici / jiném léčebném zařízení), znamená to automatické uznání jeho pracovní neschopnosti→v takovém případě nemůže fakticky pracovat →**nevyvratitelná právní domněnka**

20. Vyloučení nároku na nemocenské, fakultativní přiznání dávky

-formálně jsou splněny všechny podmínky pro vznik nároku na nemocenskou, avšak nárok **nevznikne**→bylo by nespravedlivé poskytovat dávku a zabezpečovat ZC

-nikdo nemá nárok na nemocenské, pokud si přivodil dočasnou pracovní neschopnost:

- **v úmyslu vylákat nemocenské**-úmyslné poškození zdraví→ZC si ho přivodil sám /s jeho souhlasem někdo jiný→**cílem poškození** musí být vylákání nemocenského→směřuje-li úmysl k jinému následku (např. pokus o sebevraždu), nárok **vznikne**
- **zaviněnou účastí ve rvačce**-rvačka=vzájemné napadání nejméně 3 osob, při kterém se střídá útok a protiútok a v důsledku toho se všichni účastníci navzájem ohrožují na zdraví nebo životě→musí být prokázána příčinná souvislost
- **jako bezprostřední následek své opilosti nebo zneužitím omamných látek**-příčinná souvislost mezi opilostí a pracovní neschopností
- **při spáchání TČ, ze něž zákon stanoví trest odnětí svobody, jehož horní hranice přesahuje 1 rok**-rozhoduje trestní sazba stanovená trestním zákonem→orgány SZ vázány výrokem soudu o tom, zda a jaký TČ byl spáchán

-okresní správa SZ může v těchto případech uložit dávku jako fakultativní:

- u ZC, kteří mají rodinné příslušníky do výše 3/4
- u ZC, kteří nemají rodinné příslušníky do výše 1/2

-vyloučeno v případě přivození si pracovní neschopnosti v úmyslu vylákat dávky

-okresní správa SZ může nemocenské snížit jako sankci

21. Odnětí nebo snížení nemocenského

22. Peněžité pomoc v mateřství

-**účelem:** zabezpečit ZC v době, kdy nemůže pracovat pro pokročilé těhotenství a po dobu po porodu v souvislosti s péčí o narozené dítě (po dobu mateřské dovolené)

-**podmínky nároku:**

- musí být účastna nemocenského pojištění a nastoupit mateřskou dovolenou za trvání pojištění nebo v ochranné lhůtě→ochranná lhůta 6 měsíců→má nárok také tehdy, pokud ochranná lhůta trvala ještě počátkem 6.týdne před očekávaným nebo skutečným datem porodu
- musí být účastna NP v posledních 2 letech před porodem alespoň 270 dnů (**čekací doba**)
- těhotenství musí skončit porodem→**porod:** ukončení těhotenství, při kterém bylo do matriky zapsáno narozené dítě→má nárok i když se dítě narodilo mrtvé

PODPŮRČÍ DOBA

-pomoc se poskytuje po dobu mateřské dovolené, počínaje 6.týdnem před očekávaným datem porodu, nejdříve však od 8.týdne před tímto datem

-mateřská dovolená činí **28 týdnů**

-porodí-li žena zároveň 2 nebo více dětí / jedná-li se o ZC osamělou činí **37 týdnů**

-vyčerpá-li ZC z mateřské dovolené před porodem méně než 6 týdnů, pr.porod nastal dříve, než určil lékař, poskytuje se dávka až do uplynutí 28 týdnů

-vyčerpá-li ZC z mateřské dovolené před porodem méně než 6 týdnů z jiného důvodu, poskytuje se dávka až do uplynutí 22 týdnů ode dne porodu

-v některých případech doba kratší:

- ZC převzala do své trvalé péče dítě, které jí bylo svěřeno rozhodnutím příslušného orgánu / dítě, jehož matka zemřela→dávka se poskytuje do doby, než dítě dosáhne 8 měsíců věku
 1. nejdéle po dobu 22 týdnů, převzala-li 1 dítě
 2. nejdéle po dobu 31 týdnů, převzala-li více dětí /osamělá ZC
- dítě se narodí mrtvé-dávka po dobu 14ti dnů
- dítě zemřelo v době, kdy ZC pobírala dávku-po dobu ještě 2 týdnů ode dne úmrtí, nejdéle do vyčerpání podpůrní doby

VÝŠE DÁVKY

- stanoví se stejným způsobem jako nemocenské od 15.kalendářního dne pracovní neschopnosti
- denní vyměřovací základ se zjišťuje ke dni nástupu na mateřskou dovolenou
- několik zaměstnání: náleží peněžité pomoc samostatně z každého z nich

POSKYTOVÁNÍ DÁVKY MUŽI

-do věku 8 měsíců dítěte:

- osamělému pečuje-li o dítě, jehož matka zemřela-po dobu 31 týdnů
- pečuje-li o dítě a jeho manželce se neposkytuje peněžité pomoc v mateřství a sama nemůže nebo nesmí o dítě pečovat pro závažné dlouhodobé onemocnění-po dobu 22 týdnů

23. Podpora při ošetřování člena rodiny

-peněžité dávka nemocenského pojištění→náleží po zákonem přesně vymezenou dobu ZC, který nemůže pracovat, protože musí pečovat o dítě mladší 10 let / ošetřovat nemocného člena rodiny

3 případy:

- ošetřování nemocného dítěte mladšího 10 let-prokazuje se pouze onemocnění dítěte potvrzením dětského lékaře→druh matky musí prokázat, že žije s dítětem ve společné domácnosti→nárok má i rodič, který nežije s dítětem (v důsledku svěřením do péče druhému rodiči) →musí však pečovat o dítě
- péče o zdravé dítě mladší než 10 let proto, že:
 1. dětské výchovné zařízení bylo uzavřeno
 2. dítě nemůže být pro nařizenou karanténu v péči dětského výchovného zařízení
 3. osoba, která jinak pečuje o dítě, onemocněla nebo jí byla nařízena karanténa
- ošetřování jiného nemocného člena rodiny-třeba potvrzení ošetřujícího lékaře, ošetřovaný člen rodiny žije se ZC ve společné domácnosti

-poskytuje se jen jednou v 1 případě ošetřování 1 ZC

PODPŮRČÍ DOBA

- poskytuje se po dobu prvních 9 kalendářních dnů, pokud v nich potřeba ošetřování trvá
- osamělým ZC, kteří pečují alespoň o 1 dítě ve věku do skončení povinné školní docházky nejvýše po dobu 16ti kalendářních dnů, pokud ošetřování trvá
- doba potřeby ošetřování se počítá **vždy** ode dne, kdy skutečně vznikla

VÝŠE PODPORY

-stanoví se stejným způsobem jako nemocenské→za kalendářní den 69% vyměřovacího základu

24. Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Účelem: vyrovnat rozdíl mezi mzdou, kterou žena pobírala do konce devátého měsíce po porodu před převedením na jinou práci z důvodu těhotenství a mzdou, kterou má po tomto převedení, pokud po převedení dosahuje nižších výdělků

Podmínky nároku:

- těhotná zaměstnankyně byla **dočasně převedena** na jinou práci z důvodu zákazu práce podle pracovněprávních předpisů nebo ohrožuje-li práce těhotenství dle lékařského posudku

-za převedení se považuje úprava pracovních podmínek spočívající v:

1. snížení normovaného výkonu práce
 2. těhotná ZC je zproštěna výkonu některých prací z okruhu prací, které doposud vykonávala
 3. přeložení ZC na jiné pracoviště z důvodu, že její dosavadní pracoviště patří mezi pracoviště zakázána těhotným ženám nebo že dojíždění na pracoviště ohrožuje dle lékařského posudku její těhotenství
 4. ZC je zproštěna výkonu noční práce
- ZC dosahuje nižšího výdělku **bez svého zavinění**

PODPŮRČÍ DOBA

-poskytuje se za kalendářní dny, v nichž trvalo převedení ZC na jinou práci

-poskytuje se nejdéle do nástupu na mateřskou dovolenou a po jejím skončení nejdéle do konce 9.měsíce po porodu

VÝŠE PŘÍSPĚVKU

=rozdíl denního vyměřovacího základu (zjištěného ke dni převedení na jinou práci) a průměrem jejich započitatelných příjmů připadajících na 1 kalendářní den v jednotlivých kalendářních měsících po převedení

-denní vyměřovací základ se stanoví od 15.kalendářního dne pracovní neschopnosti

25. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti

-pramenem:zákon o pojistném na soc.zabezp. a příspěvku na st.politiku zaměstnanosti

- přímé účelové platby určené na ně jsou součástí státního rozpočtu →platby na důchodové pojištění jsou vedeny jako samostatná položka státního rozpočtu

-přímá účelová platba určená na nemocenské pojištění a důchodové pojištění je označována jako pojistné→součástí této platby i **příspěvek na státní politiku zaměstnanosti**

26. Poplatníci a plátcí pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

POPLATNÍCI

- organizace-
- malá organizace
- ZC-zákon v § 3 odst. 1 písm c) boid 1-13 uvádí, kdo se za něj považuje
- osoba samostatně výdělečně činná-je-li ze zákona účastna důchodového pojištění nebo se dobrovolně přihlásila k důchodovému pojištění
- osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění

-povinnost platit pojistné je diferencována u jednotlivých poplatníků:

- **organizace, malá organizace a ZC**-povinni platit pojistné v celé skladbě (pojistné na důchodové pojištění, na nemocenské pojištění a příspěvek na st.politiku zaměstnanosti)
- **osoby samostatně výdělečně činné** povinny platit pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na st.politiku zaměstnanosti, pojistné na nemocenské pojištění jsou povinny platit tehdy, jestliže se k tomuto pojištění přihlásily
- **osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění** jsou povinny platit pojistné výlučně jen na důchodové pojištění

-pojistné se platí procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období

-**vyměřovací základ ZC**: úhrn příjmů zúčtovaných mu ZL v souvislosti s výkonem zaměstnání, které zakládá účast na nemocenském pojištění

-**vyměřovací základ organizace a malé organizace**:úhrn vyměřovacího základu jejich ZCů→rozhodným obdobím je kalendářní měsíc

-**vyměřovací základ poplatníka, který je osobou samostatně výdělečně činnou**:postupně se zvyšuje a představuje vždy částku, kterou si tato osoba určí→je pro ni stanoven minimální vyměřovací základ podle toho, zda jde o činnost hlavní nebo vedlejší→je pro ni také stanoven maximální vyměřovací základ→rozhodným je kalendářní rok, za který se pojistné platí

-**vyměřovací základ osoby dobrovolně účastné na důchodovém pojištění**:částka, kterou si tato osoba určí, nejméně však částka, do níž se započítává plně část osobního vyměřovacího základu pro stanovení výpočtového základu pro vyměření důchodu

-sazby jsou opět diferencovány podle jednotlivých poplatníků

-pojistné za **ZC odvádí jeho ZL**→ZL je povinen vypočít výši pojistného za ZC a strhnout je ze mzdy→současně je povinen vypočít výši svého pojistného→celkové pojistné je pak povinen odvést na účet příslušné správy SZ

-ZL jako organizace je povinen od vybraného pojistného odečíst úhrn vyplacených dávek NP a zbytek odvést na účet příslušné správy SZ

-**osoba samostatně výdělečně činná**: platí formou záloh a doplateků→zálohy vždy za příslušný kalendářní měsíc→doplatek se zúčtovává v souvislosti s podáním daňového priznání→přeplatky se vrací

-**osoba dobrovolně účastná na důchodovém pojištění**: platí pojistné za jednotlivé kalendářní měsíce

PLÁTCI

-subjekt, který je povinen vypočítat pojistné a odvést ho na příslušný účet

-plátcí jsou současně všichni poplatníci (výjimka:ZC, za které tak činí ZL)

27. Sankce na porušení povinnosti platit pojistné v soc. zabezpečení

PENÁLE—za nesprávné placení pojistného ve výši 0,1% dlužné částky za každý den prodlení

POKUTY- za porušení dalších povinností mohou být organizaci, malé organizaci a osobám samostatně výdělečně činným ukládány pokuty dle § 22

PŘIRÁŽKA K POJISTNÉMU NA SZ-může být uložena organizaci nebo malé organizaci za porušování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci→výše může činit až 5% z vyměřovacího základu

28. Právní vztah důchodového pojištění

POJISTNÝ VZTAH

www.eMuni.cz

autor neznámý J

-část důchodového právního vztahu, kdy oprávněný subjekt je čekatelem dávky
-má charakter **veřejnoprávního vztahu**, který zahrnuje práva a povinnosti subjektů související s účastí na pojištění→zejména povinnost přímými platbami se podílet na tvorbě zdrojů
-**vznik**: na základě stanovených pr.skutečností jiných než jsou sociální události
-větší počet subjektů
-**hl.účel**:zajistit účast stanovených oprávněných subjektů na důchodovém pojištění, umožnit jim, aby si vytvářely předpoklady pro své budoucí zajištění při vzniku sociálních událostí

- obligatorní-vznik ze zákona okamžikem, kdy nastane právní skutečnost
- fakultativní-vznik vázán na projev vůle
- kombinované-vznik je spojen se zákonem stanovenou objektivní skutečností, avšak je zapotřebí i projevu vůle

DÁVKOVÝ VZTAH

-část důchodového pr.vztahu, jejímž účelem je realizace plnění z důchodového pojištění
-**vznik**:v okamžiku, kdy jsou splněny podmínky pro poskytování jednotlivých dávek ze soc.pojištění
-**dávkové schéma**: souhrn všech skutečností potřebných pro vznik dávkového vztahu (sociální událost, čekací doba + další podmínky)
-**účelem**:poskytovat plnění oprávněným subjektům při jednotlivých sociálních událostech
-pouze 2 subjekty (příjemce dávky a plátce dávky)
-vztahy obligatorní

- originální-oprávněný subjekt totožný s účastníkem příslušného pojistného důchodového vztahu→důchod starobní, invalidní (částečný /plný)
- derivativní-příjemce dávky je odlišný od účastníka původního pojistného důchodového vztahu k tomuto účastníkovi→důchod vdovský, vdovecký a sirotčí

-mezi pojistným a dávkovým vztahem existuje velmi úzká závislost→podmíněnost dávkového vztahu vztahem pojistným→nejdříve musí existovat po určitou dobu pojistný vztah→vznikem dávkového vztahu zaniká vztah pojistný

-**výjimky**:např. v souvislosti se zaměstnáváním poživatelů starobních důchodů bude vedle sebe existovat dávkový vztah, z něhož je poskytován starobní důchod a nový pojistný vztah vyjadřující účast na důchodovém pojištění→dále např. u poživatelů invalidního důchodu

ODVOZENÉ DŮCHODOVÉ VZTAHY

-závislé a základních důchodových vztazích

- procesní—týkají se způsobu uplatňování práv a povinností ze zákl.vztahů
- sankční-účelem zajistit ochranu základních→vztahy odpovědnostní a vztahy kontrolní a sankční

-úprava v zákoně o organizaci a provádění SZ

ZMĚNA

-nastávají zejména v obsahu vztahů, tj.mění se práva a povinnosti subjektů

-nemůže dojít ke změně v subjektech

-nárok na důchod nelze postoupit ani dát do zástavy

-za změnu se nepovažuje, je-li určen zvláštní příjemce dávky

-o změnu oprávněné osoby se může jednat jen v případě, že oprávněný uplatnil nárok na dávku a po uplatnění nároku zemřel (vstupují manželka (manžel), děti, rodiče)

ZÁNİK

-na základě právních skutečností v příslušných pr.předpisech

-vždy smrtí oprávněné osoby / pokud skončí pr.vztah nebo sociální situace / uplynutím doby-např. vdovský / odpadne-li některá z podmínek dávkového schématu-např. dítě přestane být nezaopatřené

29. Právní subjektivita oprávněné osoby podle zákona č. 100/1988 Sb.

-**způsobilost mít práva a povinnosti:** vzniká narozením a zaniká smrtí / prohlášením za mrtvého

-**způsobilost k PÚ:** vzniká dovršením 16.roku→občan mladší 16.let musí být zastoupen zákonným zástupcem→kdo je zákoným zástupcem stanoví zákon o rodině

-o omezení a zbavení způsobilosti k PÚ, o zákonném zástupci občana, o prohlášení za mrtvého platí ustanovení občanského práva

30. Právní subjektivita pojištěnce podle zák. č. 155/1995 Sb.

-pojištěnci jsou zajišťováni při stanovených sociálních událostech→jedná se o vztahy dávkové pro případ stáří, invalidity a ztráty živitele

-částečně jsou v něm upraveny i tzv. pojistné důchodové vztahy, jejichž prostřednictvím se realizuje účast v důchodovém systému→tento zákon však neupravuje všechna práva a povinnosti tvořící obsah pojistných vztahů→nejdůležitější část je upravena zákonem o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na st.politiku zaměstnanosti

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA

-zákon tuto otázku upravuje, avšak neřeší všechny aspekty→chybí komplexní úprava→otázka, podle kterých předpisů se budou některé její stránky posuzovat

§ 3 odst.1: způsobilost FO mít v právních vztazích důchodového pojištění práva a povinnosti **vzniká** narozením a **zaniká** smrtí, popř. prohlášením za mrtvého

§3 odst. 2: způsobilost FO vlastními PÚ nabývat v právních vztazích důch.poj. práv a brát na sebe povinnosti **vzniká** dosažením zletilosti, není-li dále stanoveno jinak→ohledně otázky zletilosti odkazuje na obč.zák.

zvláštní způsobilost k PÚ: v řízení o přiznání plného nebo částečného invalidního důchodu→vzniká již ukončením povinné školní docházky→přiznáním důchodu pak získává FO plnou způsobilost k PÚ pro oblast důchodového pojištění a trvá až do dosažení zletilosti

-**zbavení nebo omezení způsobilosti:** pouze odkaz na obč.zák.

-§3 odst.3: za osoby, které nemají způsobilost k PÚ, jedná zákonný zástupce→odkaz na zákon o rodině

-**procesní způsobilost:** upravena v z.o organizaci a provádění SZ→účastník řízení může v řízení samostatně jednat v tom rozsahu, v jakém má způsobilost k PÚ→úzká souvislost s úpravou v z.č. 155/1995 Sb.

Zvláštnosti:

-za občany, kteří vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nemohou sami podávat žádost o dávku DP, s jejich souhlasem a na základě potvrzení lékaře o zdravotním stavu podat tuto žádost jejich rodinní příslušníci

-tzv.zvláštní příjemce-ustaven obcí v případě, že by se výplatou dávku dosavadnímu příjemci nedosáhlo účelu, kterému má dávka DP sloužit nebo kdyby tím byly poškozovány zájmy osob, které je důchodce povinen vyživovat nebo nemůže-li oprávněný nebo jeho zákonný zástupce výplatu přijímat

-**deliktní způsobilost**:v souvislosti s přeplatkem na dávce→bude se posuzovat dle § 3 odst.2

31. Osobní rozsah důchodového pojištění.

-vymezení okruhu subjektů, na něž se systém vztahuje

-**obecná rovina**:

- osoby, které jsou účastny důchodového systému jen na základě toho, že jsou uvedeny v zákoně
- osoby, které kromě toho, musí ještě splnit některé další zákonem požadované podmínky

-**pojištěnci**=osoby, které jsou účastny důchodového pojištění

- možná i dobrovolná účast

POVINNÁ ÚČAST-§ 5 odst.1

- ZC v pracovním poměru
- osoby ve služebním poměru a vojáci v další službě-vojáci z povolání, Policie ČR, příslušníci Vězeňské služby a Justiční stráže, příslušníci BIS→vojáci v další službě=příslušníci Armády ČR, kteří převzali závazek k takové službě (nutná účast na nemocenské péči v ozbrojených silách)
- členové družstva, kteří nejsou v pracovním poměru-jsou odměňováni
- společníci a jednatelé s.r.o. a komanditisté k.s.-opět musí být odměňováni(NE pracovní poměr)
- osoby samostatně výdělečně činné-**NE nem.poj.**
- ZC činní na základě dohody o pracovní činnosti
- soudci
- členové zastupitelstev územních samosprávných celků-jsou-li jim vypláceny odměny jako dlouhodobě uvolněným členům těchto zastupitelstev
- poslanci a senátoři a poslanci Evr.parlamentu
- prezident republiky-**NE nem.poj.**, členové vlády, veřejný ochránce práv apod.
- dobrovolní pracovníci pečovatelské služby
- pěstouni vykonávající pěstounskou péči ve zvláštních zařízeních
- osoby zařazené k pravidelnému výkonu prací ve výkonu trestu odnětí svobody nebo ve vazbě
- studenti-**NE nem.poj.**
- osoby vedené v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání-**NE nem.poj.**
- osoby konající vojenskou službu v ozbrojených silách ČR, nejde-li o vojáky z povolání a vojáky v další službě-**NE nem.poj.**
- osoby konající civilní službu-**NE nem.poj.**
- osoby pečující o dítě ve věku do 4 let nebo o dítě ve věku do 18 let, je-li dlouhodobě zdravotně postižené a vyžaduje mimořádnou péči-**NE nem.poj.**
- osoby pečující osobně o blízkou převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let, pokud žijí v domácnosti-**NE nem.poj.**
- poživatelé plného invalidního důchodu

- osoby pobírající dávky nemocenského pojištění nahrazující ušlý příjem po skončení výdělečné činnosti
- pracovníci v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů

-**je třeba nem.poj.:** dnem vzniku nem.poj. vzniká i pojistný důchodový vztah

-**není třeba nem.poj.:** postačuje prostá sociální situace nebo sociální postavení

DOBROVOLNÁ ÚČAST

- osoby dobrovolně účastné v kvalifikovaných případech-věk 18 let a podání přihlášky
 1. jsou-li vedeny v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání (pokud jim nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo při rekvalifikaci)
 2. připravují-li se soustavně na budoucí povolání studiem s výjimkou prvních 6 let
 3. jsou-li výdělečně činní v cizině po 31.12.1995
 4. vykonávají-li dlouhodobou dobrovolnickou službu podle zvláštního předpisu
- i všem ostatním osobám nenacházejícím se v kvalifikované sociální události-věk 18 let a podání přihlášky→**omezení doby účasti na 10 let**

-dobrovolnou účast lze kdykoliv ukončit vlastním projevem vůle **odhlášením**

32. Osoby samostatně výdělečně činné v důchodovém pojištění

-jejich účast je povinná dle § 5 odst. 1

-**podmínky:**

- výkon samostatné činnosti na území ČR
- činnost má povahu hlavní samostatné výdělečné činnosti

-osoby, které vykonávají tzv.vedlejší samostatnou výdělečnou činnost jsou povinně účastny na důchodovém pojištění, pokud dosáhly stanovené úrovně příjmů ze samostatné činnosti po odpočtu nákladů vynaložených na jeho dosažení, zajištění a udržení

-pokud by nesplnila tyto podmínky, může se **podáním přihlášky** připojit k důchodovému pojištění dobrovolně

osoba samostatně výdělečně činná:

- osoba, která vykonává samostatnou výdělečnou činnost
- osoba, která spolupracuje při výkonu samostatné výdělečně činné činnosti a lze na ni rozdělovat příjmy dosažené ze samostatné výdělečné činnosti i výdaje vynaložené na jeho dosažení, zajištění a udržení

-**rozdíl od jiných skupin:** účast na důchodovém pojištění není podmíněna účastí na nemocenském pojištění→nemocenské pojištění je pro ně dobrovolné

33. Systém důchodů v důchodovém pojištění

- 1.starobní,
- 2.plný invalidní,
- 3.částečný invalidní,
- 4.vdovský a vdovecký,
- 5.sírotčí

-podrobně viz jednotlivé otázky

34. **Důchodové schéma a důchodová formule. Nárok na důchod a nárok na výplatu důchodu**

-**dávkové schéma:** souhrn všech skutečností potřebných pro vznik dávkového vztahu (sociální událost, čekací doba + další podmínky)

-zákl.struktura důchodového schématu:

- sociální událost (důchodový věk)
- čekací doba-tj.-potřebná doba pojištění
- další podmínky stanovené zákonem

-**důchodová formule:** způsob určení výše důchodu→skutečnosti, které ji tvoří:

- **vyměřovací základ**-úhrn příjmů zúčtovaných ZC ZL v souvislosti s výkonem zaměstnání, které zakládá účast na NP
- **roční vyměřovací základ**-zjišťuje se z vyměřovacího základu
- **osobní vyměřovací základ**-z ročního vyměřovacího základu→měl by se z něho vypočítávat důchod→avšak ještě se projevuje zásada sociální solidarity→omezení na tzv.výpočtový základ-viz.ot.č.36

2 části:

- základní výměra-stanoví pevnou částku a nemá žádný vztah k výpočtovému základu jedince→je u všech důchodů všech pojištěnců stejná (zásada potřebnosti)
- procentní výměry-zachycen individuální výkon pojištěnce v minulém období, výše odvozována od výpočtového základu (zásada zásluhovosti)

NÁROK NA DŮCHOD

-vzniká dnem splnění podmínek stanovených zákonem

NÁROK NA VÝPLATU DŮCHODU

-vzniká splněním podmínek stanovených zákonem pro vznik nároku na důchod a na jeho výplatu a podáním žádosti o přiznání nebo vyplacení důchodu

-nárok zaniká uplynutím 3 let ode dne, za který důchod nebo jeho část náleží

35. **Doby pojištění a náhradní doby pojištění**

-výši důchodu významně ovlivňuje celkový získaný počet roků účasti na pojištění (doby pojištění a náhradní doby pojištění)

DOBA POJIŠTĚNÍ

-účast na důchodovém pojištění je vyjadřována jednotlivými délkami pojistných důchodových vztahů

-**doba pojištění**=doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. a) až l), pokud za ni bylo v ČR zapláceno pojistné

NÁHRADNÍ DOBY POJIŠTĚNÍ

-účast na důchodovém pojištění je vázána i na jiné životní situace, s nimiž není spojena povinnost platit pojistné

-doba účasti na pojištění osob uvedených v § 5 odst. 1 písm. m) až u) →podmínky: byla získána na území ČR a doba pojištění trvala alespoň 1 rok

www.eMuni.cz

autor neznámý J

-do čekací doby se započítávají jak doba pojištění, tak i náhradní doba pojištění
-**překrývají-li** se započítává se jen jednou, a to doba, která je pro pojištěnce výhodnější

-vzhledem k dlouhodobosti pojistných vztahů a velké čekací doby platí i přechodné pravidlo: za dobu pojištění se považují i doby zaměstnání získané před 1.1.1996 podle dřívějších předpisů, totéž platí i pro náhradní doby pojištění, za něž se považují náhradní doby zaměstnání získané před 1.1.1996 podle dřívějších předpisů

36. Výpočtový základ v důchodovém pojištění

Výpočtový základ=osobní vyměřovací základ→pokud nepřevyšuje částku 8400 Kč

-**převyšuje-li**: stanoví se výpočtový základ tak, že částka 8400Kč se počítá v plné výši

- z částky osobního vyměřovacího základu nad 8400Kč do 20 500Kč se počítá **30%**
- z částky osobního vyměřovacího základu nad 20 500Kč se počítá **10%**

-**osobní vyměřovací základ**: je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období

-**roční vyměřovací základ**: stanoví se jako součin úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní rok a koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu

-oba se zaokrouhlují na celé koruny nahoru

-**koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu**: se stanoví jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu, vynásobeného přepočítacím koeficientem a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ

-**výši všeobecného vyměřovacího základu** za kalendářní rok stanoví vláda nařízením do 30. září následujícího kalendářního roku, a to ve výši průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za kalendářní rok

-**přepočítací koeficient**: se stanoví jako podíl průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o jeden rok předchází roku přiznání důchodu, a průměrné měsíční mzdy zjištěné Českým statistickým úřadem za první pololetí kalendářního roku, který o dva roky předchází roku přiznání důchodu

-**rozhodným obdobím** pro stanovení osobního vyměřovacího základu je období **30 kalendářních roků** bezprostředně před rokem přiznání důchodu, pokud se dále nestanoví jinak

-pokud roku přiznání důchodu bezprostředně předchází kalendářní rok, v němž pojištěnec **dosáhl 18let** věku, jsou rozhodným obdobím tyto **dva kalendářní roky**

-do rozhodného období se **nezahrnují** kalendářní roky před rokem 1986

37. Důchodová schémata a důchodová formule starobního důchodu

DŮCHODOVÉ SCHÉMA

základní schéma:

www.eMuni.cz

autor neznámý J

- **doba pojištění nejméně 25 let**
- **doba důchodového věku-§ 32**

-nejsou-li splněny tyto podmínky, **podpůrné důchodové schéma:**

- doba pojištění nejméně 15 let
- dosažení věku alespoň 65 let

předčasné důchody: možnost odejít do starobního důchodu dříve, než dosáhne důchodového věku

- reakce na zdravotní situaci pojištěnce-§ 30
- individuální rozhodnutí jedince-§31

důchodové schéma podle § 30:

- doba pojištění nejméně 25 let
1. ke dni, k němuž má být přiznán starobní důchod, je pojištěnec příjemcem částečného invalidního důchodu
 2. ke dni přiznání důchodu chybí do dosažení obecného důchodového věku nejvýše 2 roky
- doba pojištění nejméně 25 let
1. pobírání plného invalidního důchodu nepřetržitě nejméně po dobu 5 let
 2. nárok na plný invalidní důchod zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu do obecného důchodového věku chybí nejvýše 5 let

-poskytuje se dle tohoto §, pokud uvedené podmínky jsou splněny do 31.12.2006

důchodové schéma podle § 31:

1. doba pojištění nejméně 25 let
2. do dosažení obecného důchodového věku pojištěnci ode dne, od něhož se důchod přiznává, chybí nejvýše 3 roky

-pak již nelze poskytnout starobní důchod

DŮCHODOVÁ FORMULE

-základní výměra starobního důchodu činí **1400Kč měsíčně**

-procentní výměry starobního důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu podle doby pojištění získané **do vzniku** nároku na tento důchod a podle doby pojištění získané **po vzniku** nároku na tento důchod

- do doby pojištění před 18rokem věku a do doby pojištění získané po vzniku nároku na starobní důchod **se nezahrnují náhradní doby pojištění**

-stanovena minimální výše procentní výměry, a to nejméně **770Kč** měsíčně→úhrnem základní výměry a procentní výměry je pak stanovena minimální výše starobního důchodu

§ 29:za každý celý rok doby pojištění **1,5%** výpočtového základu měsíčně→náhradní doby pojištění (po 18.roce věku do vzniku nároku) se započítává jen 80%

§ 30:viz výše, avšak zjištěná procentní výměra se snižuje o 1,3 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby mezi dnem přiznání důchodu a dnem, kdy pojištěnec dosáhne obecného důchodového věku

§ 31:procentní výměra se snižuje o 0,9%

-dávkou důchodového pojištění zde nahrazují příjemci příjem, který pozbyl v důsledku stanovené sociální události.

38. Důchodové schéma a důchodová formule plného invalidního důchodu

-invalidní důchod se poskytuje pojištěnci, u něhož nastala sociální událost označovaná jako invalidita

DŮCHODOVÉ SCHÉMA

-základní:

- potřebná doba pojištění
- plná invalidita

-podle § 38 se postupuje, pokud pojištěnci ke dni vzniku plné invalidity nevznikl nárok na starobní důchod nebo mu byl přiznán starobní důchod a nedosáhl ještě důchodového věku

-**zvláštní:** pro pojištěnce, jejichž plná invalidita vznikla v důsledku pracovního úrazu → nevyžaduje se doba pojištění, musí být splněna pouze podmínka plné invalidity v důsledku pracovního úrazu

-mimořádné případy:

- věk alespoň 18 let
- plná invalidita vznikla před dosažením věku 18 let
- trvalý pobyt na území ČR
- nebyla dosažena potřebná doba pojištění

-potřebná doba pojištění je odstupňována podle věku:

- do 20 let méně než 1 rok
- od 20 let do 22 1 rok
- od 22 do 24 let 2 roky
- od 24 do 26 let 3 roky
- od 26 do 28 let 4 roky
- nad 28 let 5 roků

DŮCHODOVÁ FORMULE

-základní výměra: 1 400,-Kč měsíčně

-procentní výměra: vypočítává se stejně jako procentní výměra starobního důchodu (§ 34/1)

-**zvláštnosti:** tzv. dopočtené doby pojištění (právní fikce doby pojištění)-období od vzniku invalidity do dosažení obecného důchodového věku, které se posuzuje stejně jako skutečná doba pojištění, i když jedinec již v této době v budoucnu výdělečně činný nebude

39. Částečná invalidita a částečný invalidní důchod

ČÁSTEČNÁ INVALIDITA=pojištěnec je částečně invalidní, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti nejméně o 33%, nebo jestliže mu dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav značně ztěžuje obecné životní podmínky

DŮCHODOVÉ SCHÉMA

-základní:

- částečná invalidita
- potřebná doba pojištění, která je stejná jako v důchodovém schématu plného invalidního důchodu

-**zvláštní:** pokud částečná invalidita vznikla v důsledku pracovního úrazu → plnění doby se nepožaduje

DŮCHODOVÁ FORMULE

-základní: 1 400,-Kč

-procentní: vypočítává se stejně jako u plného invalidního důchodu s tím, že procentní sazba je 0,75%

40. Vdovský a vdovecký důchod

-derivativní důchod→poskytován v případě ztráty živitele

DŮCHODOVÉ SCHÉMA

- smrt manžela (manželky)
- zemřelý manžel byl ke dni smrti poživitelem starobního, plného invalidního nebo částečného invalidního důchodu

nebo

- smrt manžela (manželky)
- zemřelý manžel splnil ke dni smrti podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu

-omezeno na 1 rok

-po uplynutí této doby se důchod poskytuje dále, je-li splněna některá z podmínek v § 50 odst.2:

- pečuje o nezaopatřené dítě,
- pečuje o nezletilé dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě vyžadující mimořádnou péči nebo o zletilé dítě, které je převážně nebo úplně bezmocné,
- pečuje o převážně nebo úplně bezmocného svého rodiče nebo rodiče zemřelého manžela, který s ní žije v domácnosti,
- je plně invalidní,
- dosáhla věku 55let nebo důchodového věku, je-li důchodový věk nižší

DŮCHODOVÁ FORMULE

Základní: 1 400,-Kč

Procentní: odráží jeho derivativnost→je závislá na procentní výměře důchodu zemřelého manžela a činí 50% z procentní výměry tohoto důchodu

41. Sirotčí důchod

-odvozený důchod, který je poskytován při ztrátě živitele (rodič /osoba, která rodiče nahradila)

-**podmínka:** vázanost osoby k zemřelému

-důchod je určen k náhradě ztráty příjmů nezaopatřenému dítěti

-osiřelé nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po každém z rodičů

-nárok na sirotčí důchod **nevzniká** po pěstounovi nebo jeho manželovi

-nárok na sirotčí důchod **zaniká** osvojením

DŮCHODOVÉ SCHÉMA

- nezaopatřenost dítěte,

- smrt rodiče dítěte nebo smrt osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů a dítě na ni bylo v době smrti převážně odkázáno výživou,
- zemřelý rodič byl poživitelem starobního, plného invalidního nebo částeč. inv. důchodu;

nebo

- nezaopatřenost dítěte,
- smrt rodiče dítěte nebo smrt osoby, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů a dítě na ni bylo v době její smrti převážně odkázáno výživou,
- zemřelý rodič ke dni smrti splnil podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na plný inv. důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod nebo zemřel následkem pracovního úrazu.

DŮCHODOVÁ FORMULE

-základní: 1 400,-Kč

-procentní: závislá na procentní výměře zemřelého rodiče (osvojitele) nebo jiné osoby → procentní výměra činí 40% procentní výměry důchodu zemřelého

-pokud je nezaopatřené dítě sirotkem, má nárok na sirotčí důchod po obou rodičích → základní výměra se stanoví jen jednou → procentní výměra představuje součet procentních výměr stanovených z procentních výměr důchodu obou rodičů

42. Zásada důchod nebo příjem z výdělečné činnosti a její realizace

-uplatňuje se u plné invalidity → nepřipouští se souběh

-částečná invalidita předpokládá i příjem z výdělečné činnosti, neplatí zde zásada důchod nebo příjem → připouští se tedy souběh částečného invalidního důchodu s příjmem z výdělečné činnosti

43. Souběh nároku na důchody

-pojištěnec splní podmínky pro vznik nároku na více důchodů buď stejného druhu nebo odlišných

-**souběh nároků na důchody originální:** vždy se vyplácí pouze 1 důchod (ten vyšší) → jsou-li výše důchodů stejné, pak má pojištěnec právo vybrat si, který důchod mu bude poskytován, nároky na ostatní důchody zanikají → **důsledek** toho, že originální důchod vždy nahrazuje ztrátu vlastního příjmu

-**souběh nároku na důchod originální s nárokem na důchod derivativní:** tyto důchody nahrazují příjmy (nejen vlastní, i podíl živitele), které pojištěnec ztratil, ale v důsledku odlišných sociálních událostí → **probíhá krácení** → důchod, který je vyšší se poskytuje celý a z druhého důchodu se poskytuje polovina procentní výměry

44. Valorizace důchodů

-je to tzv. zvyšování důchodů na základě § 67 zákona.

45. Zvýšení důchodu pro bezmocnost

46. **Odpovědnost za neoprávněně vyplacenou dávku v důchodovém pojištění**

-odpovědnost příjemce dávky vzniká:

- nesplněním stanovené povinnosti
- přijetím důchodu nebo jeho části, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byl vyplacen neprávem nebo ve vyšší částce nebo
- vědomě jinak způsobil, že důchod nebo jeho část byly vyplaceny neprávem nebo v nesprávné výši

-odpovědnost subjektivní

-sankce: vrátit částky, které nenáleží správě SZ

-nárok na vrácení se promlčuje ve lhůtě 3 roky ode dne zjištění, 10 let ode dne výplaty dávky

-odpovědnost ZL za nesprávně vyplacenou dávku: byla-li neoprávněná výplata způsobena porušením jeho stanovených povinností

-odpovědnost objektivní

-promlčení ve stejných lhůtách viz výše

-jestliže ZL i příjemce dávky způsobili, že důchod byl vyplacen neprávem nebo v nesprávné výši, odpovídají za vrácení přeplatku orgánu SZ společně a nerozdílně→solidární odpovědnost

47. **Subjekty sociální péče**

- **stát a jeho orgány**-stát posledním zachráncem→státní subjekt
- **zaměstnavatel**
- **obec**
- **círky a charitativní sdružení**
- **občanská sdružení**
- **občan sám a jeho rodina**

48. **Životní minimum - vymezení pojmu, obsah, určení výše, využití**

POJEM

-společensky uznaná minimální hranice příjmu, pod níž nastává stav hmotné nouze

-vymezuje výši finančních prostředků pro domácnost k dočasnému zajištění zákl. životních potřeb

-pokud čisté peněžní příjmy nedosahují životního minima a občan si je nemůže zvýšit s ohledem na věk, zdravotní stav nebo jiné vážné důvody vlastním přičiněním, poskytuje mu stát finanční pomoc zpravidla do výše životního minima

pomoc může být poskytována i v nižší nebo vyšší částce na základě individuálního posouzení potřeb

VYUŽITÍ

-v souvislosti s dávkami st.sociální podpory, podpory v nezaměstnanosti, pro zvýšení důchodů pro bezmocnost apod.

OBSAH A URČENÍ VÝŠE

1. **na úhradu osobních potřeb jednotlivých členů domácnosti**-výživa, ošacení, obuv, služby, osobní rozvoj atd.→částky odlišeny podle věku potřebné osoby (nezaopatřené děti ve věku do 6 let, od 6-10 let, od 10-15 let, od 15-26 let věku a ostatní osoby)

2. **k úhradě společných nákladů na domácnost**-náklady na bydlení a související služby→částky odlišeny podle počtu členů domácnosti

-částky životního minima jsou průběžně upravovány nařízením vlády podle vývoje spotřebitelských cen

NOVINKA

-2.2.2005 vláda schválila návrhy věcných záměrů nových zákonů o životním minimu a hmotné nouzi

-mělo by dojít ke změně systému ochrany občanů a jejich rodin před hmotnou nouzí

-**cílem:** motivovat občany k aktivnímu hledání zaměstnání i za cenu přijetí méně placené práce

-vláda navrhuje zrušit částku životního minima k zajištění nezbytných nákladů na domácnost→pokud rodina nebude schopna pokrýt skutečné náklady na bydlení, bude moci požádat obec o **doplatek na bydlení**→o dávce by měla rozhodovat obec v samostatné působnosti a vyplácet ji z vlastních zdrojů

-**hmotná nouze**-měla by být novým institutem→cílem: za pomoci různých metod vyvést občana ze stavu hmotné nouze

49. Sociální potřebnost - vymezení pojmu, obsah, využití

-občan se považuje za **sociálně potřebného**, pokud jeho příjem nedosahuje částek životního minima a nemůže si tento příjem zvýšit vzhledem ke svému věku, zdravotnímu stavu nebo z jiných vážných důvodů

-společně posuzované osoby se považují za sociálně potřebné, pokud ostatní podmínky sociální potřebnosti stanovené zákonem splňují všechny tyto osoby (**výjimka:** výkon trestu odnětí svobody nebo byl vztah do vazby)

-možnost zvýšit si příjem vlastní prací se nezkoumá u:

- poživatele starobního důchodu nebo plného invalidního důchodu
- občana staršího 65 let
- rodiče celodenně pečujícího alespoň o 1 dítě do 4 let nebo o dítě starší, které nemůže být umístěno v předškolním zařízení nebo o 3 a více dětí
- občana osobně celodenně a řádně pečujícího o blízkou nebo jinou osobu, která je převážně nebo částečně bezmocná / starší 80 let a je částečně bezmocná
- nezaopatřené dítě

-sociální potřebnost nezletilého občana, který je po skončení povinné školní docházky veden v evidenci uchazečů o zaměstnání a nemá nárok na hmotné zabezpečení uchazečů se posuzuje obdobně jako sociální potřebnost nezaopatřené dítěte

-občan se nepovažuje za sociálně potřebného, i když jeho příjem nedosahuje částek životního minima:

- není v pracovním nebo obdobném poměru ani nevykonává samostatně výdělečnou činnost a není veden v evidenci uchazečů o zaměstnání (výjimky viz výše)
- po dobu, po kterou nemá nárok na hmotné zabezpečení uchazečů o zaměstnání z důvodů uvedených v z.o zaměstnanosti
- jestliže nastoupil výkon trestu odnětí svobody nebo byl vzat do vazby

-osoba samostatně výdělečně činná / spolupracující osoba:nedosahuje-li částek životního minima, avšak nepřihlásila-li se k nemocenskému pojištění nemá nárok na dávky-**není sociálně potřebná**

-občan vedený v evidenci uchazečů o zaměstnání se nepovažuje za sociálně potřebného, neprojevuje-li snahu zabezpečit si zvýšení příjmů vlastní práce

-osobám sociálně potřebným se poskytují **jednorázové nebo měsíčně se opakující peněžité nebo věcné dávky** k zabezpečení výživy a ostatních osobních potřeb

-při rozhodování se přihlíží k výši příjmů a k majetkovým poměrům

50. Dávky a služby sociální péče

OSOBNÍ ROZSAH

- občané, jejichž životní potřeby nejsou dostatečně zajištěny příjmy z pracovní činnosti, dávkami SZ, popř. jinými příjmy
- občané, kteří ji potřebují vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nebo věku
- občané, kteří bez pomoci společnosti nemohou překonat obtížnou životní situaci nebo nepříznivé životní poměry

-**zaměření na:** rodinu a děti, občany těžce zdravotně postižené, staré občany, občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, občany společensky nepřízpusobené

VĚCNÝ ROZSAH

-peněžité a věcné dávky

-obce mají povinnost aktivně vyhledávat potřebné osoby

- **péče o rodinu a děti**-poradenská a výchovná péče ve věcech výchovy k partnerským vztahům a rodinnému životu, ve věcech výchovy a výživy dětí, rodinných a sociálních problémů→orgány mají povinně aktivně vyhledávat případy závažného zanedbání plnění povinností vůči dětem a pomáhat postiženým dětem, zřizovat domovy pro matky s dětmi
- **péče o občany staré a těžce zdravotně postižené**-poskytování mimořádných výhod, jednorázové příspěvky, poskytování ústavní péče, jídelny pro důchodce apod.
- **péče o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc**-tj.pomoc občanům, kteří se přechodně ocitli v mimořádně obtížných poměrech, např. v důsledku živelných katastrof
- **péče o občany společensky nepřízpusobené**-výchovná poradenská péče a věcné dávky k zabezpečení životních potřeb

-dávky nebo služby se poskytují bez úhrady nebo za plnou či částečnou úhradu v závislosti na konkrétní situaci občana

51. Orgány provádějící sociální péči

-subjekty posuzující sociální situaci občana a rozhodují o poskytnutí dávky/ služby:

- obecní úřady obcí s rozšířenou působností
- pověřené obecní úřady
- obecní úřady
- krajské úřady

-pokud vystupují rámci sociální péče **další subjekty** (MPSV, kraje, obce), stát jim může poskytovat příspěvky na úhradu nákladů za tyto služby, kontrolovat hospodaření s těmito příspěvky

Ministerstvo práce a sociálních věcí-řídí a kontroluje výkon st.správy, zajišťuje úkoly spojené s dalším rozvojem tohoto úseku, může zřizovat a spravovat zařízení sociální péče a ústavy sociální péče, které

vykonávají diagnostickou službu, plní funkci dozoru nad poskytováním sociálních služeb organizacemi a občany a ukládá opatření k odstranění závad→právo odstraňovat tvrdosti

Krajský úřad v přenesené působnosti: řídí a kontroluje výkon státní správy v této oblasti, plní funkci dozoru nad poskytováním soc.služeb a ukládá opatření k odstranění zjištěných závad

kraj v samostatné působnosti: zřizuje a spravuje zařízení sociální péče a ústavy sociální péče, které vykonávají diagnostickou službu, rozhoduje o přijetí do ústavů sociální péče, které spravuje a rozhoduje o poskytování pečovatelské služby

povinnosti obcí a obecních úřadů: péče o rodinu a děti, o těžce zdravotně postižené občany, o staré občany, o občany, kteří potřebují zvláštní pomoc, o občany společensky nepřízpůsobené, o občany umístěné ve zdravotnickém zařízení

-působnost obce a kraje výkonem **samostatné působnosti**

-působnost stanovená krajskému úřadu či obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo obecnímu úřadu výkonem **přenesené působnosti**

49. **Přídavek na dítě**

-dlouhodobá dávka, která napomáhá rodinám s dětmi krýt náklady spojené s výchovou a výživou nezaopatřených dětí

-nezaopatřené dítě:

- do skončení povinné školní docházky, po tomto věku až do 26 let
- pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem na střední / vysoké škole
- nemůže studovat nebo pracovat pro nemoc nebo úraz
- pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav nemůže soustavně pracovat
- po skončení povinné školní docházky až do 18 let věku je vedeno v evidenci úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání

-nepovažuje se za něj dítě, které je poživitelem plného invalidního důchodu z důchodového pojištění

-nárok má nezaopatřené dítě→**adresátem** přímo **dítě**→je-li dítě nezletilé, vyplácí se zákonnému zástupci, opatrovníkovi, pěstounovi apod.

-v závislosti na rozhodném příjmu v rodině se poskytuje ve 3 úrovních (závislé na příjmu rodiny předchozím kalendářním roce):

- ve zvýšené výměře
- v základní výměře
- ve snížené výměře

-jde o dávku náležející sociálně slabším rodinám

-výpočet:součin částky na osobní potřeby dítěte a zákonem stanoveného koeficientu

50. **Rodičovský příspěvek**

-dávka navazuje na dávku nemocenského pojištění „peněžitá pomoc v mateřství“

-je jím zajištěn rodič (otec nebo matka) na rodičovské dovolené

-podmínka:celodenní řádná péče o dítě do 4 (resp. 7) let věku

www.eMuni.cz

autor neznámý J

-celodenní řádná péče: rodič je s dítětem doma / dítě navštěvuje jesle, mateřskou školu, jiné obdobné zařízení pro děti předškolního věku nejvýše 5 dnů v kalendářním měsíci/ dítě pravidelně navštěvuje léčebné či rehabilitační zařízení, předškolní zařízení pro zdravotně postižené děti apod.

:i tehdy je-li rodič výdělečně činný / studentem, a však zajistil péči o dítě jinou zletilou osobou (babička, sestra, pečovatelka)

-!není testován příjem rodiny!!

-rodičovský příspěvek náleží při péči o totéž dítě jen 1 z rodičů

výše příspěvku: součin částky životního minima na osobní potřeby rodiče, který má na rodičovský příspěvek nárok a koeficientu stanoveného zákonem

51. **Zaopatřovací příspěvek**

-měl zabezpečit životní potřeby nezaopatřeného dítěte, jehož otec vykonává základní (náhradní) službu nebo vojenské cvičení v Armádě ČR nebo civilní službu a neměl proto nárok na mzdu, plat nebo jiný příjem

-v souvislosti s ukončením základní nebo náhradní vojenské služby a civilní služby není dávka od 1.1.2005 poskytována

52. **Porodné a pohřebné**

PORODNÉ

-jednorázová dávka→má přispět k úhradě zvýšených výdajů souvisejících s narozením dítěte

-příjem rodiny se netestuje

-**nárok** má žena, která porodila dítě→nárok vzniká dnem porodu→rozhodující je zápis do matriky narozeného dítěte

-**subjekt dávky:** matka dítěte

-nárok může mít i otec dítěte / osoba, která převzala dítě do 1 roku věku do péče nahrazující péči rodičů, pokud matka zemřela a porodné nebylo dosud vyplaceno (**náhradní subjekty**)

-**výše:** součin částky životního minima na osobní potřeby dítěte a zákonem stanoveného koeficientu

-výše koeficientu odstupňována podle počtu narozených dětí

POHŘEBNÉ

-dávka, jejímž účelem je přispět tomu, kdo vypravil na území ČR pohřeb, k úhradě nákladů, které s pohřbem souvisí

-nevyžaduje se společná domácnost, rodinný vztah ani splnění žádné další podmínky

-jediná dávka, jejíž výše je dána pevnou částkou bez vazby na životní minimum a bez testování příjmu

-**výše 5 000,-Kč**

53. **Příspěvek na bydlení, příspěvek na dopravu a sociální příplatek**

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

-má zmírnit dopad vysokého nájemného do sociální sféry rodin s nezaopatřenými dětmi

-odvozuje se od životního minima rodiny, násobené zákonem stanoveným koeficientem

subjektem: vlastník / nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu

-náleží jen jednou a 1 oprávněnému→proto v případě spoluvlastnictví je třeba stanovit příjemce vzájemnou dohodou oprávněných→nedohodnou-li se, určí příjemce úřad st.sociální podpory, který o dávce rozhoduje

-výše je stanovena ve vztahu k životnímu minimu

PŘÍSPĚVEK NA DOPRAVU

SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK

Subjektem: rodič, pečující alespoň o 1 nezaopatřené dítě

-**podmínka:** příjem v rodině je nižší, než součin částky životního minima rodiny a koeficientu stanoveného zákonem

-**výše:** odvozuje se od částky životního minima určené k osobní potřebě nezaopatřené dítěte (závisí tedy na věku dítěte)

-v případě zdravotního postižení dítěte nebo jeho rodičů, popř. je-li rodič osamělý, částka se zvyšuje v závislosti na stupni zdravotního poškození

54. Subjekty v právním vztahu státní sociální podpory, jejich práva a povinnosti

-**FO:** rodič, nezaopatřené dítě, nájemce či vlastník bytu, manželka vojáka, pěstoun, osoba, oprávněná osoba, příjemce dávky

OPRÁVNĚNÁ OSOBA-tj.příjemce dávky nebo zákonný zástupce

-**právo** na podávání žádosti o dávku a na to, aby mu ze strany státu byla poskytnuta peněžitá dávka v zákonem předepsané výši

-**povinnosti:**

- osvědčovací-osvědčit ve stanovené lhůtě skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku
- ohlašovací-ohlásit do 8 dnů změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu
- povinnost podrobit se odbornému vyšetření

ÚŘADY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

-**právo (zároveň povinnost)** přezkoumávat správnost a úplnost předložených podkladů, vydávat rozhodnutí v dávkových věcech, v případě porušení zákonem stanovených povinností ukládat pokuty

-**ZC** povinni zachovávat mlčenlivost o skutečnost

DALŠÍ OSOBY

-ostatní státní orgány, PO (ZL, školy apod.) a FO (ZL, rodinní příslušníci)

55. Řízení o dávku státní sociální podpory

-**zvláštní druh správního řízení:** dle zákona o organizaci a řízení ve věcech st.sociální podpory

ŘÍZENÍ O PŘÍZNÁNÍ DÁVKY

-**zahájení:** výlučně na žádost oprávněné osoby→žádost na předepsaném tiskopise a musí obsahovat stanovené náležitosti

ŘÍZENÍ O ZMĚNĚ PŘIZNANÉ DÁVKY

-zahájení: na žádost oprávněné osoby / z vlastního podnětu orgánu

-je-li žádosti vyhověno oprávněné osobě se doručuje pouze tzv. **oznámení o dávce** a její výši

-v ostatních případech rozhoduje **písemným rozhodnutím**

-opravné prostředky:

- **pokud nerozhodoval písemným rozhodnutím**→námítky, které lze podat do 30ti dnů ode dne výplaty první splátky dávky (u opakující se) nebo ode dne výplaty dávky po jejím přiznání (jednorázová) →námítky se podávají písemně úřadu, který o dávce rozhodl→úřad do 30ti dnů od podání námitek vydá ve věci písemné rozhodnutí
- **proti písemnému rozhodnutí**→odvolání→lhůta 15 dnů od doručení (správní řád) →nemá odkladný účinek→rozhoduje o něm krajský úřad (Magistrát hl.města Prahy) →rozhodnutí odvolacího orgánu podléhá přezkumu ve správním soudnictví (vyloučeno: rozhodnutí o prominutí podmínky trvalého pobytu)

SANKCE

- zastavení výplaty dávky-při nesplnění povinnosti
- povinnost vrátit dávku-odpovědnost za neprávem vyplacenou dávku→rozhoduje úřad písemným rozhodnutím→zánik povinnosti vrátit dávky: lhůta 3 roky

56. Povinnosti zaměstnavatele v nemocenském a důchodovém pojištění

NEMOCENSKÉ-viz.ot.č.12 zvláštní část

DŮCHODOVÉ-viz.ot.č. 20 obecná část

57. Povinnosti občanů v nemocenském a důchodovém pojištění

-viz ot. 20 obecná část

58. Řízení o uznání dočasné pracovní neschopnosti

-viz.ot.č. 18 zvláštní část

59. Řízení o přechodu z pracovní neschopnosti do invalidity

Účelem:posouzení zdravotního stavu občana a rozhodnutí o tom, zda občan je invalidní (plně nebo částečně) →současně s tím rozhoduje i o zastavení výplaty nemocenského

Zahájení: na návrh občana nebo z vlastního podnětu příslušného orgánu

Rozhodnutí: v I.stupni rozhoduje okresní práva SZ

Odvolání: rozhoduje Česká správa SZ

Soudní přezkum: rozhodnutí, jímž byl posouzen zdravotní stav pojištěnce možný jen v rámci přezkumu rozhodnutí o dávce

60. Řízení ve věcech nemocenského pojištění

řízení: dle z.o organizaci a provádění SZ → podpůrně správní řád

- ve věcech dávkových-o nemocenském, podpoře při ošetřování člena rodiny, peněžité pomoci v mateřství apod. → pokud je dávka obligatorní a jsou splněny podmínky pro vznik **tzv.zkrácená forma** → rozhoduje okresní správa ve správním řízení na návrh žadatele, z vlastního podnětu, na návrh organizace → přípustné odvolání (15 dní) → odkladný účinek vyloučen při dovolání proti rozhodnutí o snížení nebo odnětí dávky nebo proti rozhodnutí, jímž byla zastavena výplata dávky
- řízení v jiných než dávkových věcech nem.pojištění-o pokutách, o vzniku, trvání nebo zániku pr.vztahu nem.pojištění, druhu pr.vztahu, o ukončení dočasné pracovní neschopnosti → v I.stupni rozhoduje okresní správa → zahájení na návrh oprávněného subjektu nebo z vlastního podnětu orgánu → přípustné odvolání (15 dnů) → výjimka: rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti (pouze 3 dny) → odvolání rozhoduje Česká správa SZ

-rozhodnutí České správy SZ přezkoumatelná soudem (výjimka: rozhodnutí o ukončení dočasné pracovní neschopnosti, dobrovolných dávkách nem.pojištění)

-vykonatelná rozhodnutí jsou titulem pro soudní nebo správní výkon

61. Řízení ve věcech důchodového pojištění

-druh správního řízení s podpůrnou platností obecných předpisů o správním řízení

-řízení o dávce

-**zahájení:** na žádost oprávněného subjektu (o přiznání dávky) / na žádost oprávněného subjektu nebo z vlastního podnětu orgánu (o změnu dávky)

-žádost na předepsaném tiskopise stanoveným postupem

-**rozhoduje:** v I.stupni Česká správa SZ písemným rozhodnutím (výjimka: hromadné zvyšování důchodových dávek → pouze písemné oznámení o zvýšení dávek → ve lhůtě 60ti dnů po splátce dávky po tomto zvýšení je příjemce oprávněn podat tzv.námitky → rozhoduje o nich Česká správa SZ obecným rozhodnutím)

-**oprané prostředky:** proti rozhodnutí nejsou přípustné řádné opravné prostředky ve správním řízení

-**přezkum:** rozhodnutí podléhají soudnímu přezkumu ve správním soudnictví → samostatně nelze soudně přezkoumávat tzv. podkladová rozhodnutí, které je součástí rozhodnutí ve věci samé → může být přezkoumáváno jen v souvislosti se žalobou proti rozhodnutí ve věci (o důchodu)

62. Řízení ve věcech pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Účelem: rozhodování ve sporných případech pojistného a příspěvku, o zálohách na pojistné, o penále, placení dlužného pojistného, přírážkách k pojistnému a o pokutách

Zahájení: na žádost nebo z vlastního podnětu příslušného orgánu

-**rozhoduje:** v I.stupni rozhoduje okresní správa SZ formou platebního výměru

-**opravné prostředky:** dle správního řádu lze podat odvolání → odvolací orgán je Česká správa SZ

-přezkum: rozhodnutí České správy SZ podléhají soudnímu přezkumu (správní soudnictví)
→vyloučena: rozhodnutí o povolení splátek pojistného a penále, prominutí penále

zvláštní forma rozhodnutí: výkaz nedoplatků-rozhoduje se jím o dlužném pojistném a penále→lze podat námitky, na jejichž základě pak okresní správa SZ vydá rozhodnutí ve věci jako rozhodnutí orgánu I.stupně

-Min.práce a sociálních věcí je přiznáno právo prominout zcela nebo částečně penále→vyhláškou může toto oprávnění přenést na českou správu SZ→toto řízení nemusí obsahovat odůvodnění→nejsou přípustné opravné prostředky→vyloučen soudní přezkum

63. Opravné prostředky v řízení v nemocenském a důchodovém pojištění a soudní přezkum rozhodnutí

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ- ad.ot.60
DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ-ad.ot. 61

64. Sociální zabezpečení studentů vysokých škol.

NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

-studenti a žáci jsou oprávněnými subjekty v nemocenském pojištění→vztahuje se na ně osobní rozsah→jsou pro ně stanoveny určité odchylky, neboť o odůvodňuje povaha jejich činnosti

- studenti vysokých škol
- žáci středních škol a vyšších odborných škol a odborných učilišť
- studenti a žáci jiných škol nebo kurzů, pokud se studium na nich považuje za studium na středních a vysokých školách
- občané ČR, kteří studují v cizině na vysokých nebo středních školách, pokud byli ke studiu vyzváni Min.školství, vysokou školou nebo střední školou nebo pokud se takové studium považuje za studium na střední nebo vysoké škole

vznik:

- střední škola, odborné učiliště- počátkem školního roku 1.ročníku školy
- vysoká škola-dnem zápisu na vysokou školu

-nejdříve po ukončení povinné školní docházky

-trvá až do konce posledního ročníku (semestru, bloku) / do doby stanovené statutem vysoké školy pro skončení studia

-**zánik:** vždy přerušením, popř. předčasným ukončením studia

DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

-jejich účast na pojištění je povinná

-jedná se o osoby, které se soustavně připravují na budoucí povolání studiem na střední nebo vyšší odborné nebo na vysoké škole v ČR

-po dobu prvních 6 let tohoto studia po dosažení věku 18 let

-doba studia zakládá účast bez ohledu na to, zda bylo studium úspěšně dokončeno, i bez ohledu na to, v jakém věku pojištěnec studoval (účast není vázána na nezaopatřenost dítěte)

-zahrnuje však pouze studium na střední, vyšší odborné, vysoké škole v ČR

-studium v zahraničí je započitatelné pouze na základě rozhodnutí Min.školství, mládeže a tělovýchovy→bylo-li takové studium uznáno za rovnocenné studiu na škole v ČR

-účast není podmíněna účastí na nemocenském pojištění!!!!